

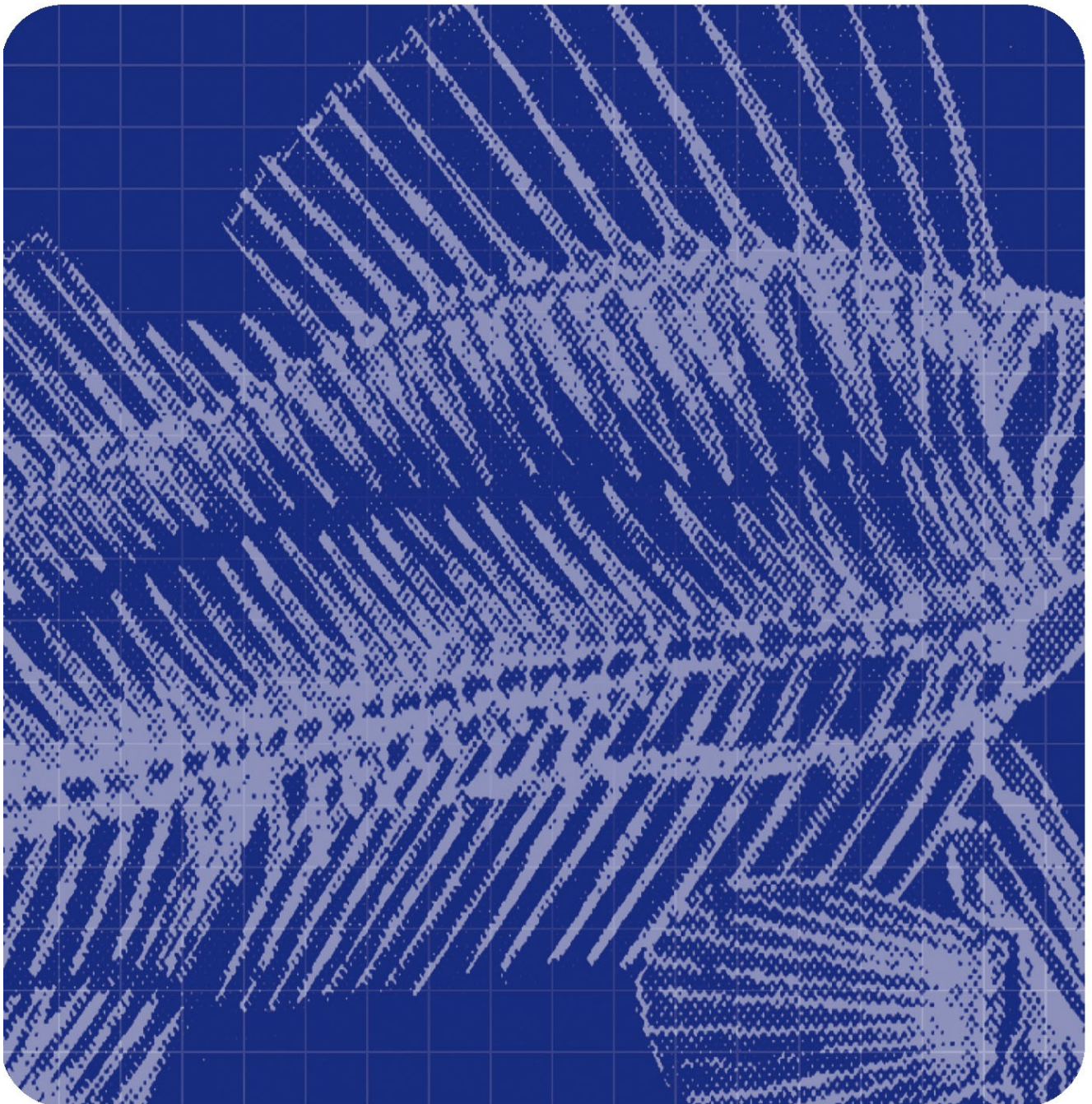

Fiskeriforskning

RAPPORT 18/2005 • Utgitt November 2005

Status og veivalg for norsk rekenæring

Oddrun Bjørklund og Bjørn Inge Bendiksen

Norut Gruppen er et konsern for anvendt forskning og utvikling og består av morselskap og seks datterselskaper. Konsernet ble etablert i 1992 – fundamentert på daværende FORUTs fire avdelinger og Fiskeriforskning.

Konsernet består i dag av følgende selskaper:

Fiskeriforskning, Tromsø

Norut IT, Tromsø

Norut Samfunnsforskning, Tromsø

Norut Medisin og Helse, Tromsø

Norut Teknologi, Narvik

Norut NIBR Finnmark, Alta

Konsernet har til sammen vel 240 ansatte.

Fiskeriforskning

Fiskeriforskning (Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS) utfører forskning og utvikling for fiskeri- og havbruksnæringen.

Gjennom strategisk næringsrettet forskning og utviklingsarbeid, i samarbeid med næringsaktører og det offentlige, skal Fiskeriforskningens arbeid bidra til utvikling av

- etterspurt sjømat
- aktuelle oppdrettsarter
- bioteknologiske produkter
- teknologiske løsninger
- konkurransedyktige foretak

Fiskeriforskning har ca. 170 ansatte fordelt på Tromsø (120) og Bergen (50). Fiskeriforskning har velutstyrte laboratorier og forsøksanlegg i Tromsø og Bergen. Norconserv i Stavanger med 30 ansatte er et datterselskap av Fiskeriforskning.

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9-13

Postboks 6122

N-9291 Tromsø

Telefon: 77 62 90 00

Telefaks: 77 62 91 00

E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:

Kjerreidviken 16

N-5141 Fyllingsdalen

Telefon: 55 50 12 00

Telefaks: 55 50 12 99

E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

RAPPORT

ISBN-13 978-82-7251-568-2
ISBN-10 82-7251-568-7

Rapportnr:
18/2005

Tilgjengelighet:
Åpen

Tittel:

Status og veivalg for norsk rekenæring

Dato:

28.11,05

Antall sider og bilag:

55+9

Forskningssjef:

Bjørn Eirik Olsen

Forfatter(e):

Oddrun Bjørklund og Bjørn Inge Bendiksen

Prosjektnr.:

20126

Oppdragsgiver:

Innovasjon Norge, Informasjonsutvalget for reker, Stella Polaris,
Uniprawns og Nergård/Helland AS

Oppdragsgivers ref.:

Kjell A. Skau og Tor-Edgar
Ripman

3 stikkord:

Sammendrag: (maks 200 ord)

Denne rapporten beskriver status for rekenæringen i Norge. Rapporten inkluderer status på ressursiden, flåtesiden, industrisiden og i markedene. Tallene i rapporten er hovedsakelig fra 2004.

Rapporten drøfter også mulige veivalg for norsk rekenæring, og her fokuseres det på markedsmulighetene i nye markeder og innenfor nye markedssegment. I tillegg pekes det på produktutvikling som en mulig strategi.

I forbindelse med prosjektet har tre rekebedrifter blitt intervjuet.

English summary: (maks 100 ord)

This report describes the status of the Norwegian shrimp industry, including resources, the fishing fleet, the domestic industry and the central markets for shrimps. The report is based upon 2004 figures.

The report also discusses possible directions for the shrimp industry, mostly on the possibilities of new markets, new market segments and product development.

Three shrimp companies have been interviewed.

FORORD

Prosjektet er initiert av Innovasjon Norge. Hensikten med prosjektet er å kartlegge status for rekenæringen, samtidig som å peke på noen mulige veivalg for norsk rekenæring i fremtiden.

Prosjektet har hatt en referansegruppe bestående av personer fra Innovasjon Norge, Råfisklaget, Rekeforum og Fiskeriforskning.

Vi vil takke Innovasjon Norge, Informasjonsutvalget for reker og rekebedriftene Nergård/Helland AS, Stella Polaris og Uniprawns for deres deltakelse i prosjektet.

INNHold

1	INNLEDNING.....	1
1.1	Målsetting og problemstilling	1
1.2	Aktiviteter.....	1
2	RESSURSTILGANG OG RÅSTOFFPRISER	3
2.1	Grønland.....	4
2.2	Canada	4
2.3	Island	5
2.4	Norge – Barentshavet og Spitsbergen	5
2.5	Oppsummering og konklusjon	7
3	STATUS I NORSK REKEFLÅTE.....	9
3.1	Flåtestruktur.....	9
3.2	Lønnsomhet i rekeflåten	10
3.3	Bunkerskostnader og prisutvikling.....	10
3.4	Rekefisket og priser på reke	12
3.5	Oppsummering og konklusjon	13
4	STATUS I REKEINDUSTRIEN.....	14
4.1	Industristruktur	14
4.2	Råstoffmarkedet internasjonalt.....	16
4.3	Lønnsomhet	17
4.4	Valutakursens betydning	20
4.5	Oppsummering og konklusjon	21
5	STATUS I DE VIKTIGSTE REKEMARKEDENE	22
5.1	Status i rekemarkedene.....	22
5.2	Norsk eksport av reker	24
5.3	Markedene for reker	25
5.3.1	Spania.....	27
5.3.2	Frankrike	29
5.3.3	Storbritannia.....	30
5.3.4	Sverige	31
5.3.5	Tyskland.....	33
5.3.6	Italia	35
5.3.7	Russland.....	35
5.3.8	USA.....	36
5.3.9	Japan	38
5.3.10	Hjemmemarkedet.....	38
5.4	Trender	39
5.4.1	Etikk, dyrevelferd og bærekraftighet	39
5.5	Markedsmessige barrierer og utfordringer	40
5.6	Konklusjon	41
6	VEIVALG FOR NORSK REKENÆRING.....	42
6.1	Utvikle eksisterende markeder	42
6.2	Nye markeder og markedssegmenter - cateringsektoren	44
6.2.1	Tyskland.....	44
6.2.2	Japan	45
6.3	Mulighet for produktutvikling i eksisterende og nye markeder	45

7	OPPSUMMERING.....	53
7.1	Oppsummering - Ressurssituasjonen	53
7.2	Oppsummering – Flåteleddet	53
7.3	Oppsummering – Industrisiden	53
7.4	Oppsummering - Rekemarkedene	54
7.5	Mulige veivalg for norsk rekenæring	54
8	REFERANSER.....	55

VEDLEGG

1 INNLEDNING

Norsk rekenæringen er en betydelig og viktig del av fiskerinæringen, hvor både lokalsamfunn, offentlige og private investorer, finansieringsinstitusjoner og rekenæringens egne aktører har store økonomiske interesser.

Gjennom analyser i de årlige driftsundersøkelsene er det dokumentert at rekenæringen i Norge de siste årene har kommet i en stadig vanskeligere konkurransesituasjon. Næringen har investert betydelig i nye fiskefartøy, nye fabrikker og ny teknologi i et forsøk på å befeste eller gjenvinne konkurransekraft.

Til tross for at næringen på mange områder ligger i front internasjonalt, når det gjelder produktiviteten og bruk av ny teknologi, har både rekeflåten og industrien opplevd svekket lønnsomhet, som i noen tilfeller også har ført til konkurser og avvikling av virksomhet.

Disse berører både utviklingen i rekeressursene som næringen er basert på, de teknologiske løsningene som flåte og industri har valgt, produktene som industrien produserer og konkurransen som industrien møter i de markedene som de selger til.

1.1 Målsetting og problemstilling

Målsettingen med dette prosjektet er å bidra til økt forståelse av næringens situasjon og utfordringer. Hensikten er å utvikle et bedre diskusjonsgrunnlag for valg av strategier og virkemidler som kan bidra til å utvikle næringen i en positiv retning.

Prosjektet skal gi en overordnet status for norsk rekenæring i dag gjennom å beskrive sentrale utviklingstrekk og utfordringer som næringen står overfor, og identifisere kritiske suksessfaktorer. Med dette som utgangspunkt vil vi drøfte fordeler og ulemper for norsk rekenæring ved ulike aktuelle veivalg.

1.2 Aktiviteter

I denne rapporten redegjøres det for status i dagens næring. Herunder vil vi også drøfte forklaringer til utviklingen som har ledet fram til dagens struktur og konkurransesituasjon. Notatet vil ha en struktur som følger:

- Ressurssituasjonen
 - Ressurstilgang og internasjonal konkurranse om råstoffet
- Status i rekeflåten
 - Struktur, lønnsomhet og produkter
- Status i rekeindustrien
 - Struktur, lønnsomhet, råstoffssituasjon og produkter
 - Valutaforhold
- Status i de viktigste rekemarkedene
 - Konkurransesituasjon og markedsbarrierer
 - Produktportefølje og produktutvikling
 - Etablerte markeder
 - Nye markeder

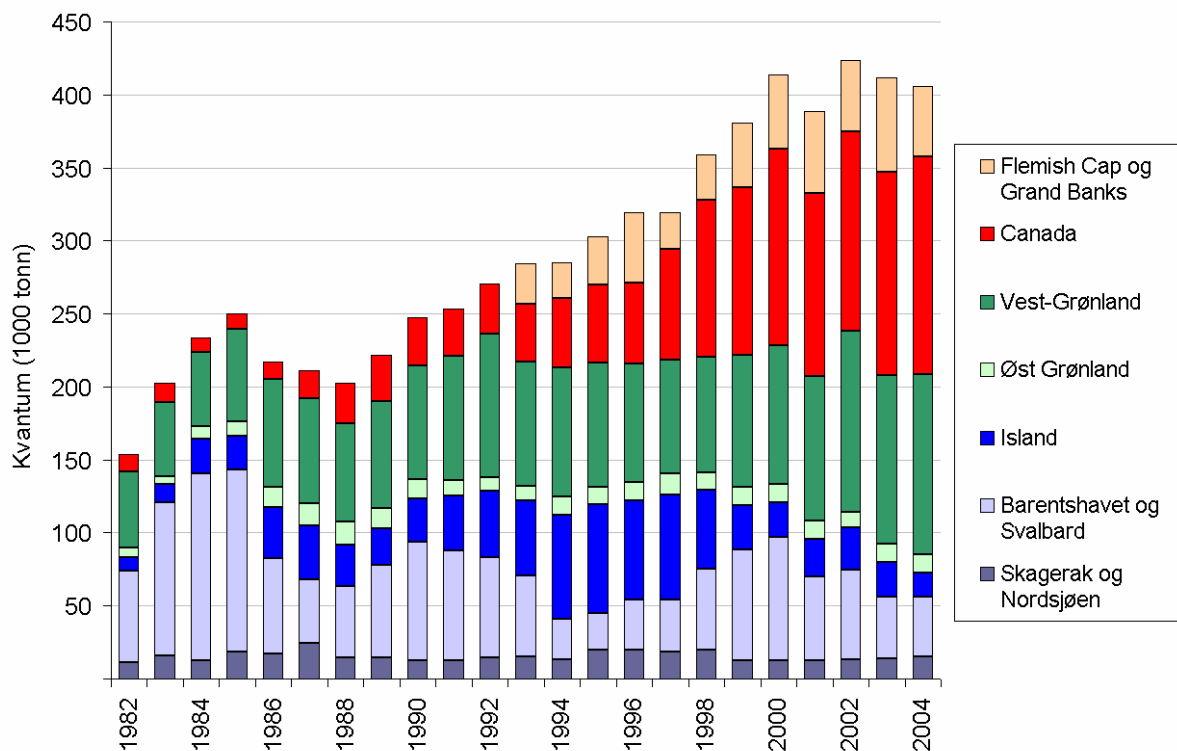
- utfordringer og veivalg for norsk rekeæring fremover
 - Produkter, markeder
 - Handelshindringer
 - Forslag til tiltak og implikasjoner for flåte og industri

I prosjektet har de tre rekebedriftene/eksportørene Nergård/Helland, Stella Polaris og Uniprawns blitt intervjuet. Disse bedriftene har besvart spørsmål angående utfordringer for næringen, hvilken retning de mente at rekeæringen burde ta, og muligheter for innovasjon og produktutvikling. Resultatene fra intervjuene vil sys inn i hele rapporten.

2 RESSURSTILGANG OG RÅSTOFFPRISER

I global sammenheng er kaldtvannsreker et beskjedent produktsegment. Samlet fangst og oppdrett av reker er på verdensbasis anslått til å ha vært 5,3 millioner tonn i 2003, og selv om det hefter usikkerhet ved dette tallet, har kvantumet økt kraftig de siste årene. Kaldtvannsreker utgjør ikke mer enn 10 prosent av dette og andelen vil trolig synke fordi omfanget av oppdrett av varmtvannsreker fortsatt forventes å øke. Den største produsentene her er Kina, fulgt av Indonesia, India og Thailand. Kvantumet av oppdrettsreker nådde i 2003 et volum på 1,3 mill tonn, det vil si en fjerdedel av verdens totale rekeproduksjon.

Av de viktigste kaldtvannsrekeartene som omsettes står *Pandalus borealis* for om lag 80 prosent av kvantumet, med Canada, Grønland, Norge og Island som de største fangstnasjonene.

Figur 1 Fangster av *Pandalus Borealis* etter fangstområder i Nord-Atlanteren (Kilder: ICES, NAFO, Fiskeridirektoratet, DFO Canada, Fiskistofa Íslands, Statsministeriet Danmark)

Fangstene av kaldtvannsreker i Nord-Atlanteren har økt kraftig det siste tiåret. Utviklingen kan i hovedsak knyttes til økte fangster i canadiske og grønlandske farvann. I og utenfor Canada har fangstene økt med mer enn 150 prosent fra 1994 og frem til i dag, mens fangstene tatt i grønlandske farvann har økt med 35 prosent i samme periode. Denne økningen har mer enn kompensert for en kraftig reduksjon i landingene fra Barentshavet og islandske farvann. Siden 1988 er dermed fangstene av kaldtvannsreker omtrent fordoblet.

De siste tre årene har de samlede fangstene av kaldtvannsreker (*Pandalus Borealis*) ligget på mellom 390 og 425.000 tonn. Andelen som fanges i canadisk og grønlandsk farvann har i dette tidsrommet økt fra 70 prosent til over 80 prosent. Rekekvotene ved Grønland og Canada er i begge områder omtrent de samme i 2005 som i 2004.

2.1 Grønland

I grønlandske farvann er årets kvote 146.000 tonn, hvorav 10.000 tonn er avsatt til andre lands fartøy. En stor del av fangstene i grønlandske farvann går til skallrekeprodukter. De siste tre årene har omlag 52 prosent av samlet fangst gått til ombordproduksjon av kokt eller rå fryst skallreke, 22 prosent ble fryst ombord til industrireke og 26 prosent ble landet fersk og iset til fabrikker på Grønland.

Selv om kvotene på Grønland har økt de siste årene har den reelle fangstøkningen, spesielt det siste året, vært mindre enn økningen i kvotene tilsier fordi kvotene nå avregnes i forhold til antatt overvekt på fangstene ved landing. I fisket på Vest-Grønland er overvekten beregnet til å utgjøre 22 prosent og på Vest-Grønland nærmere 26 prosent (NAFO, 2003 og Statsministeriet Danmark, 2004).

Prisen på råreker kjøpt av de grønlandske fabrikkene falt med over 25 prosent i løpet av årene fra 2000 til 2003. I 2003 var gjennomsnittsprisen 6,13 DKR/kilo, noe som tilsvarte 6,60 NOK/kilo. Norske fabrikker betalte samme år 8,93 NOK/kilo, det vil si 35 prosent mer.

2.2 Canada

Den canadiske kvoten er i år på til sammen 192.000 tonn, hvorav 156.000 kan tas utenfor Newfoundland og Labrador og 36.000 tonn i Gulf of St. Lawrence.

Canadiske fiskere har ikke fisket hele kvoten utenfor Newfoundland de siste årene, og i hovedsak gjelder dette kvotene som er satt av til kystfiske. Mellom 10 og 20 prosent av samlet kvote har stått igjen, noe som har tilsvart mellom 10 og 35.000 tonn. Årsakene til dette har vært svært dårlig lønnsomhet i det canadiske fisket på grunn av lave priser på reker, perioder med fiskestopp på grunn av uenighet med kjøpersiden om priser, og at fiskeflåten har prioritert et langt mer lønnsomt fiske etter snøkrabbe.

I motsetning til i Norge er en vesentlig del av det canadiske fisket etter reker et kystfiske. En stor andel av kvotene er allokert til mindre fartøy som leverer ferskreker til industrien. I fisket utenfor Newfoundland var fartøy større enn 30 meter tildelt 45 prosent av kvotene i 2004, mens det meste av fisket i Gulf of St. Lawrence skjer med mindre fartøy.

Prisene på reker i det canadiske rekefisket har falt kraftig de siste årene, og prisene flåten oppnår er generelt langt lavere enn i Norge, spesielt for reker landet på Newfoundland. Det siste er blant annet en konsekvens av at ferskrekefisket preges av store sesongvariasjoner, betydelig kvalitetsproblemer på grunn av måten fangstene oppbevares ombord og utstrakt bruk av bilfrakt av ferskreker fra landingssted til fabrikk.

Fra 2002 til 2004 falt prisen på reker fra kystflåten fra Newfoundland fra 1,12 CAD/kilo til 1,03 CAD/kilo, tilsvarende 5,66 til 5,10 norske kroner per kilo. Størst var nedgangen i havrekeflåten, der prisene falt fra 2,85 CAD/kilo til 1,89 CAD/kilo, tilsvarende 14,35 til 9,75 norske kroner per kilo. Havrekeflåten ble både rammet av en prisnedgang på reker til pilling, sjøkokt skallreke og redusert størrelse på rekene som ble fisket.

Rekeindustrien i Troms og Finnmark hadde dermed råstoffpriser for reker kjøpt på førstehånd til pilling og frysing som lå mellom 50 prosent (2002) og 110 prosent (2004) over prisene canadisk industri betalte for store deler av fangstene. Råstoffkostnadene til de canadiske fabrikkene ligger noe høyere enn prisene antyder som følge av betydelig lavere pilleutbytte i

deler av ferskrekesesongen (Inshore Shrimp Panel, 2002). Canadiske produsenter har likevel et prismessig konkurranseforetrinn knyttet til råstoffet sammenlignet med norske aktører.

På den andre siden sliter rekeindustrien på Newfoundland med betydelig overkapasitet, blant annet på grunn av sesongprofilen på fisket. Kapasiteten på industrisiden er i dag to til tre ganger større enn det et mer utjevnet fisket etter reker skulle tilsi.

Til tross for overkapasitet i industrien og tilsynelatende mangel på råstoff blir en del av de canadiske sjøfrosne fangstene eksportert til Norge, Danmark og Island som industrireker.

2.3 Island

De islandske fangstene av reker er redusert dramatisk det siste tiåret. Etter vekst i bestanden på begynnelsen av 1990-tallet økte fangstene fra 25.000 tonn i 1989 til 75.000 tonn i 1995. Etter 1997 er rekebestanden kraftig redusert og i 2004 ble det kun fisket 16.000 tonn reker ved Island. Opprinnelig kvote for kvoteåret 2004/2005 ble i mars 2005 redusert fra 20.000 tonn til 15.000 tonn og fangstene ved Island er nå de laveste på 20 år.

I tillegg til fisket ved Island fisket islandske fartøy 4.000 tonn i andre farvann i 2004, det meste på Flemish Cap. Ut over dette har den islandske rekenæringen også tilgang på råstoff fra utenlandske fartøy under islandsk kontroll. En rekke islandske reke-trålere er flagget ut, men styres fortsatt av islandske interesser. I 2002 dreide dette seg om 13 fartøy, hvorav 11 registrert under baltiske flagg. Disse fisker i hovedsak på rettighetene disse landene har på Flemish Cap, og leverer sine fangster på Island. Til sammen leverte trålere fra Estland, Litauen og Latvia nesten 18.000 tonn reker på Island i 2004.

På grunn av råstoffsituasjonen i eget farvann er islandsk industri blitt en betydelig importør av råstoff. Ved siden av importen fra baltiske fartøy importerer Island store kvanta rekeråstoff fra Norge, Grønland og Canada. Den samlede importen av frosset råstoff som gikk til pilling utgjorde rundt 51.000 tonn i 2004. Rundt 90 prosent av de norske fangstene av reker tatt på Flemish Cap har de siste årene blitt landet enten i Canada eller på Island.

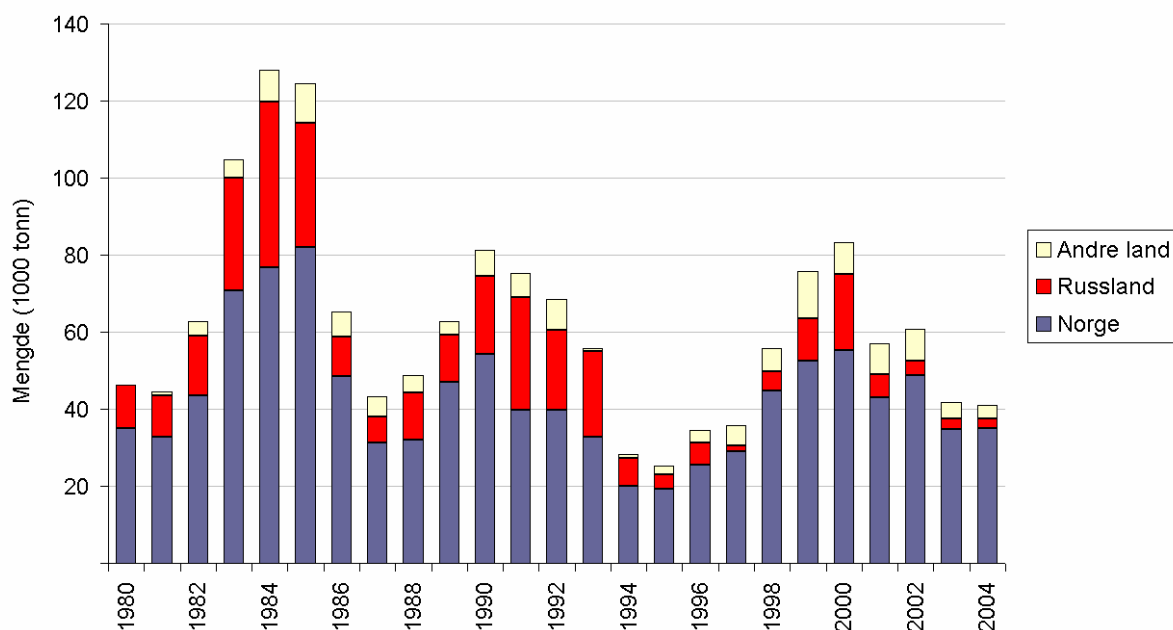
I gjennomsnitt betalte den islandske industrien om lag 97 ISK/kilo, eller 9,30 NOK/kilo, for importert frosset råreke i 2004. Industrireke landet av islandske fartøy ble også betalt med rundt 97 ISK/kilo. Den norske rekeindustrien betalte i 2004 10,77 NOK/kilo for råstoff kjøpt på førstehånd, det vil si 15 prosent mer enn den islandske rekeindustrien.

2.4 Norge – Barentshavet og Spitsbergen

Rekebestanden i Barentshavet har i følge havforskerne minket de siste årene. Årsklassene fra 1999 og 2000, som tidligere var betraktet som sterke, har ikke bidratt til den forventede økning i bestanden. Den samlede fangsten av reker er således halvert siden 2000.

En økende andel av rekefangstene har bestått av reker av mindre størrelse, en utvikling som var spesielt synlig fram til 2002. Dette har også gitt lavere priser ved salg av fangstene. En relativt stor torskebestand, som også beiter på reker, bidrar sterkt til å holde rekebestanden nede (ICES, 2004). Torskebestandens konsum av reker er i havforskernes modeller estimert til å ha vært mellom 250 og 280.000 tonn de siste årene, det vil si betydelig mer enn hva som

fanges av fiskeflåten. Men også flåtens fiskepress på mindre reke bidrar i følge havforskerne til å holde bestanden nede (Havforskningsinstituttet, 2004).

Figur 2 Fangstene av reker i Barentshavet og ved Spitsbergen (Kilde: ICES 2004)

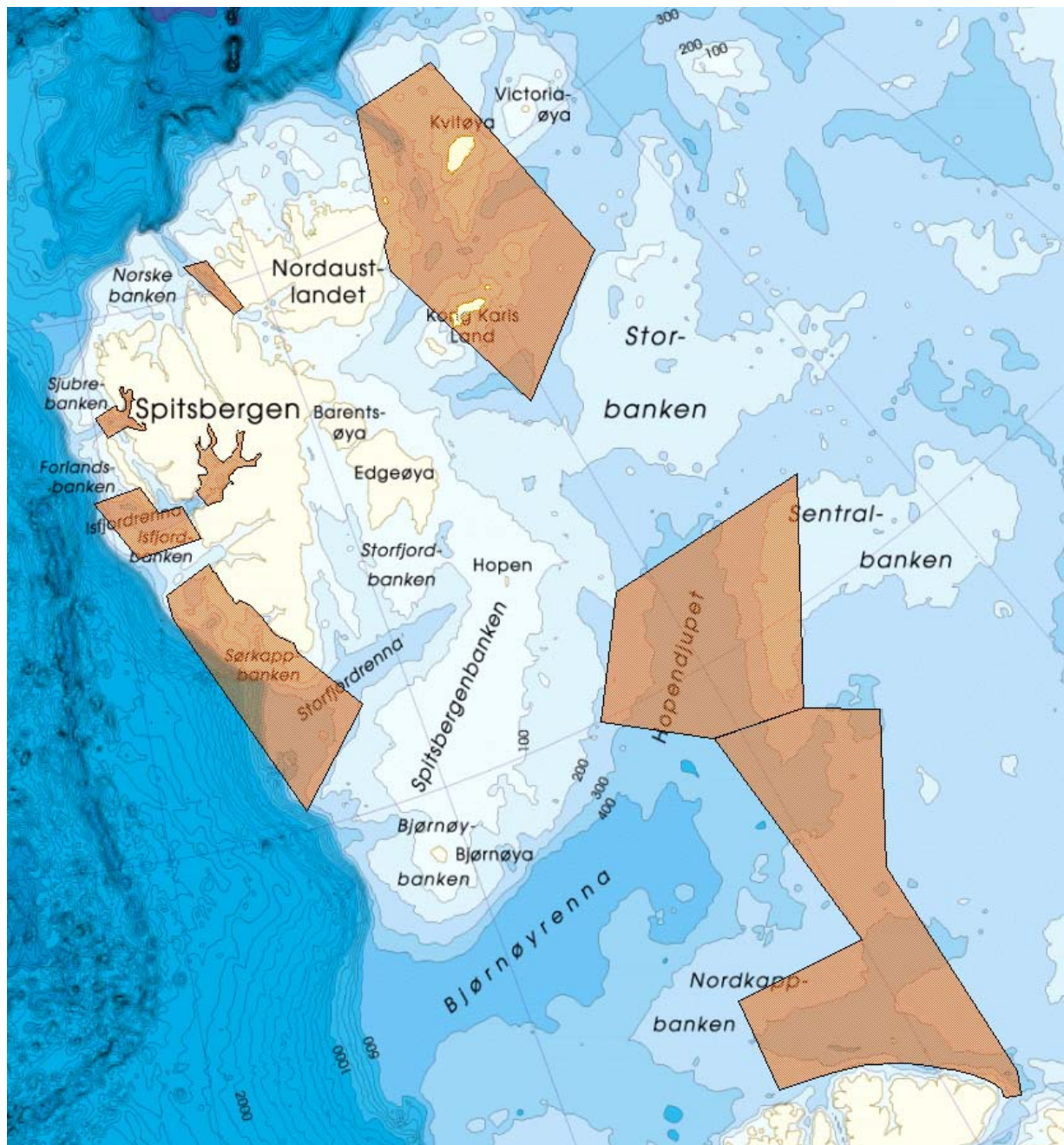
En mindre bestand har ført til at fangstene per fiskedøgn har falt. Særlig har dette vært synlig i russisk fiske, der det meste av flåten har fisket med enkeltrål. Fangst per kapasitetsinnsats, som er et teknisk beregnet mål, er omtrent halvert i russisk fiske i løpet av de siste fem årene. Ved å ta i bruk dobbel- eller trippeltrål har norsk rekeflåte kompensert for fallende fangstrater i rekefisket.

I følge Havforskningsinstituttet er det ikke grunnlag for å forvente økt fangst de neste årene. Det er likevel er rekke usikre faktorer knytte til en slik prognose. Torskebestandens størrelse og beitepress betraktes som en svært viktig faktor her, men også fangstinnsats og størrelsen på uttaket av småreker kan endre en slik prognose.

Et forhold som i perioder legger begrensninger for rekeflåtens aktivitet er stenging av fiskefelt for rekefiske. Dette skjer når innblandingen av yngel i fangstene blir større enn tillatt.

Hvilken driftsmessig og økonomisk betydning dette har for rekeflåten er vanskelig å tallfeste. Rekebestanden har ulik tetthet på fiskefeltene i Barentshavet og ved Svalbard, og stenging av de viktigste feltene kan bety at flåten må flytte til andre områder som gir mindre fangster per tauetime.

Våren 2005 ble en rekke områder ved Svalbard og i Barentshavet stengt. Som Figur 3 viser var situasjonen i slutten av april at store områder var stengt, blant annet deler av Thor Iversen-banken og en stor del av Høpendjupet. Mens Thor Iversen-banken var det viktigste rekefeltet for norsk rekeflåte i 2003, var Høpendjupet og området rundt det viktigste i 2004 (Fiskeridirektoratet, 2005).

Figur 3 Områder stengt for fiske etter reker i april 2005. (Bathymetrikart: Norsk Polarinstitutt)

2.5 Oppsummering og konklusjon

- Selv om kvotene nå trolig er på topp i canadiske farvann er det et potensial for fortsatt økte landinger fordi kvoten ved Newfoundland til nå ikke har vært fullt utnyttet.
- Produksjonen av pillede reker i Canada kan komme til å øke fordi rekestørrelsen ser ut til å være på vei ned, og mer rekeråstoff kanaliseres mot rekeindustrien.
- Endring i flåtestruktur mot større fartøy i canadisk farvann vil kunne gi bedre kvalitet, mindre sesongfiskeri, økt pilleutbytte og bedre konkurransekraft for canadisk rekeindustri.

- Også i grønlandsk farvann ser kvotene ut til å ha nådd en foreløpig topp, selv om kvotene på Øst-Grønland øker noe inneværende år. Den reelle fangstøkningen har det siste året vært mindre enn økningen i kvotene tilsier fordi kvotene nå avregnes i forhold til antatt overvekt på fangstene ved landing.
- Island vil i enda større grad være avhengig av import av råstoff hvis det rekordstore produksjonsvolumet skal opprettholdes. Det vil kunne bety enda større konkurranse i råstoffmarkedet og også økt import av norsk rekeråstoff.
- Rekebestanden i Barentshavet og ved Spitsbergen er i dårligere forfatning og det er på kort sikt ikke utsikter til at fangstene vil øke. Omfattende stegninger av fiskefelt betyr også at flåten i perioder er utelukket fra deler av de områdene som de siste to årene har vært de viktigste fiskefeltene til norske fartøy.

3 STATUS I NORSK REKEFLÅTE

3.1 Flåtestruktur

Rekeflåten består i dag av rundt 65 fartøy over 30 meter og 25 fartøy under 30 meter med rekestrålkonsesjon. Fartøyene over 30 meter står for over 90 prosent av rekefangstene som tas nord for 62°N og alt ved Grønland og Canada. Tolv fartøy har kun konsesjoner for trålfiske etter reke. Av de 65 største fartøyene var det i overkant av 20 som ikke var aktive i rekefisket i 2004. Alle disse hadde andre rettigheter. Svak lønnsomhet i rekefisket er trolig den viktigste forklaringen til at disse fartøyene ikke deltok.

Fram til slutten av 1990-tallet besto en stor del av den norske havgående rekeflåten av generelt eldre og umoderne fartøy. Etter 1999 er imidlertid en stor del av flåten fornyet (Standal, 2003). Av dagens trålere over 30 meter med rekestråltillatelse er 23 bygd etter 1998.

Av 16 fartøy som også har tillatelse til å fiske ved Grønland er 12 bygd etter 1998. Med en snittpris på over 125 millioner kroner er det bare i denne delen av flåten investert minst 1,5 milliarder kroner de siste seks årene.

Tabell 1 Antall fartøy med rekestrålkonsesjon etter fartøyets hjemsted (Kilde: Fiskeridirektoratet)

	1980	1985	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004
Finnmark	28	35	31	23	18	14	14	12	12
Troms	60	60	60	51	39	35	32	28	24
Nordland	24	36	32	29	27	29	26	27	23
Trøndelag	6	11	4	2	1	1	1	1	1
Møre og Romsdal	17	17	16	12	21	24	24	25	26
Øvrige fylker	22	7	4	2	2	2	2	2	4
Sum	157	166	147	119	108	105	99	95	90

Selv om antall fartøy med rekestrålkonsesjon er redusert betydelig de siste femten årene, har samlet fangstkapasitet likevel økt kraftig. I følge Standal (2003) var en rekestrålers gjennomsnittlige kapasitet 2,9 ganger større i 2002 enn i 1990. Et fartøys kapasitet er her beregnet ut fra fartøyets lengde, bredde, tonnasje, motor kraft og antall tråler det fisker med. Flåtens samlede beregnede kapasitet økte med 100 prosent fra 1990 til 2002, selv om antall fartøy i denne perioden ble redusert fra 147 til rundt 100.

Tabell 2 Antall fartøy med rekestrålkonsesjon etter fartøyets størrelse (Kilde: Fiskeridirektoratet)

	Fartøyets lengde i meter					
	0 - 19,9	20 - 29,9	30 - 39,9	40 - 49,9	50 - 59,9	60 og over
1995	2	51	27	22	8	5
1999	3	42	25	22	8	5
2000	3	35	24	22	15	9
2001	3	32	18	23	19	10
2002	3	30	14	18	20	14
2003	3	28	11	17	20	16
2004	3	24	11	15	21	16

Økningen i beregnet kapasitet illustreres tydelig ved endringene i antall fartøy etter fartøyets lengde. Bare i løpet av de siste fem årene har antall fartøy over 50 meter med rekestrålkonsesjon økt med over 50 prosent. Fartøyene under 50 meter har blitt nesten 40 prosent færre og størst har reduksjonen vært blant fartøy mellom 30 og 40 meter.

Økningene i beregnet kapasitet vises også reelt i fangsteffektiviteten. Den mest effektive tråleren over 60 meter fanget om lag 1.200 tonn reker i 1990, mens dette tallet hadde økt til over 2.100 tonn i 2001 (Standal, 2003). Bruken av trippeltrål har økt effektiviteten enda mer. De to rekestrålerne som fisket mest, landet i 2003 og 2004 rundt 4.000 tonn reker hver (Norges Råfisklag, 2005).

3.2 Lønnsomhet i rekeflåten

Rekeflåten har hatt en dramatisk reduksjon i lønnsomheten de siste årene. Lavere priser på reker, store kapitalkostnader og høye priser på bunkers har ført til at mange rekestrålere har gått med store tap i flere år. Budsjettnemdas lønnsomhetsundersøkelser for fiskeflåten viser at flåtens inntjening ble snudd fra et overskudd på rundt 10 prosent av driftsinntektene i 1999 til et underskudd på nesten 20 prosent fire år senere. Den svake lønnsomheten har medført at mange fartøy har gått med store tap flere år på rad, noe som også har ført til flere konkurser.

Situasjonen for flåten når det gjelder soliditet og likviditet er noe uklar etter som Budsjettnemdas tall ikke presenterer tall for variasjonen innad i gruppene. Regnskapstall vi har hentet for flåten med Grønlandsreketillatelse viser at om lag 20 prosent av selskapene hadde negativ bokført egenkapital ved inngangen til 2004, samtidig som gjennomsnittlig egenkapitalandel i Budsjettnemdas utvalg for samme flåte var 16 prosent. 30 prosent av selskapene hadde negativ arbeidskapital, samtidig som den var negativ for utvalget som helhet i Budsjettnemdas undersøkelse.

Budsjettnemdas tall for gruppene av fartøyer med både torske- og rekestråltillatelse antyder at egenkapitalandelen var enda svakere i gruppen av trålere som driver kombinasjonsfiske.

Tabell 3 Nøkkeltall for Budsjettnemdas utvalg av rekestrålere. (For årene 1999 til 2002 inneholder utvalget også fartøy som har rettigheter i torskefiskeriene) Kilde: Budsjettnemda for fiskerinæringen

	1999	2000	2001	2002	2003
Ordinært resultat før skatt i prosent av driftsinntekter	10 %	1 %	-2 %	-8 %	-19 %
Bunkerskostnader i prosent av driftsinntekter	10 %	20 %	21 %	22 %	25 %
Netto kapitalkostnader i prosent av driftsinntekter	12 %	15 %	22 %	22 %	30 %

Ved siden av mannskapskostnader er de store utgiftspostene til rekeflåten bunkers og kapital-kostnader, og disse har økt kraftig i løpet av de siste fire årene. For gruppen av rene rekestrålere utgjorde bunkersutgiftene en fjerdedel av driftsinntektene i 2003. Fire år tidligere var andelen 10 prosent.

3.3 Bunkerskostnader og prisutvikling

De høye prisene på bunkers og det betydelig bunkersforbruket i rekeflåten er i ferd med å legge begrensninger på hvordan fartøyene opererer. I følge enkelte redere betyr prisen på

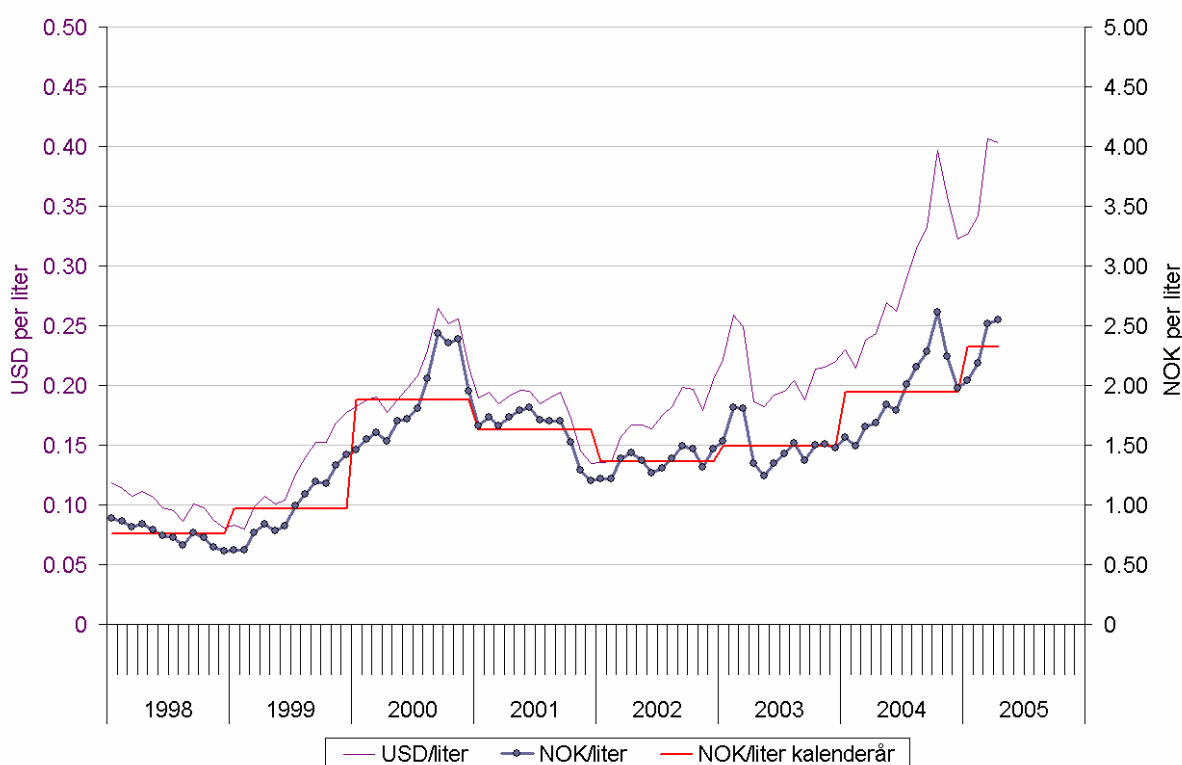
bunkers at trålere utstyrt for fiske med trippeltrål i perioder har valgt å fiske med to tråler, fordi bruk av en tredje trål ikke har økt fangstinntektene like mye som kostnadene ved det økte bunkersforbruket som oppstår. For andre fartøy betyr kombinasjonen av høye bunkerspriser og lave priser på reker at en velger å ikke delta i fisket.

De største og nyeste rekefartøyerne utstyrt med dobbel eller trippeltrål hadde i 2003 større bunkersutgifter enn lottutbetaling. I gjennomsnitt bruker denne flåte rundt 15.000 liter bunkers i døgnet. Med en bunkerspris i 2003 på kroner 1,50 per liter måtte disse fartøyene fiske nærmere 2,5 tonn reker per døgn for å dekke bunkerskostnadene i fisket på Flemish Cap og i Barentshavet. Fangstene per tauetime har i perioder vært opp mot dobbelt så store utenfor Canada sammenlignet med i Barentshavet, noe som spesielt i 2003 bidro til at rekeflåten tilbrakte mer av tiden på Flemish Cap.

En tråler på rundt 40 meter som fisker med enkeltrål i Barentshavet bruker i gjennomsnitt rundt 7.000 liter per døgn og måtte i 2003 fiske 1,2 tonn per døgn for å dekke bunkerskostnadene. I deler av 2004 ble det rapportert om labert rekefiske i Barentshavet, med gjennomsnittfangster per døgn på rundt 5 tonn for fartøy med enkeltrål.

Mens gjennomsnittsprisene flåten fikk for rekefangstene økte med 10-15 prosent fra 2003 til 2004, økte bunkerprisene med 30 prosent. De økte bunkerkostnadene spiste således opp inntektsøkningen høyere rekepriser ga. Redusert fangstinnsetts og mindre reke på Flemish Cap førte til at flåtens samlede inntekter fra rekefisket ble redusert med rundt fem prosent i 2004, til tross for høyere priser.

Prisene på bunkers har fortsatt å øke i inneværende år og ved utgangen av april lå gjennomsnittsprisen på marin gassolje for 2005 så langt omlag 20 prosent over gjennomsnittsprisen i 2004.

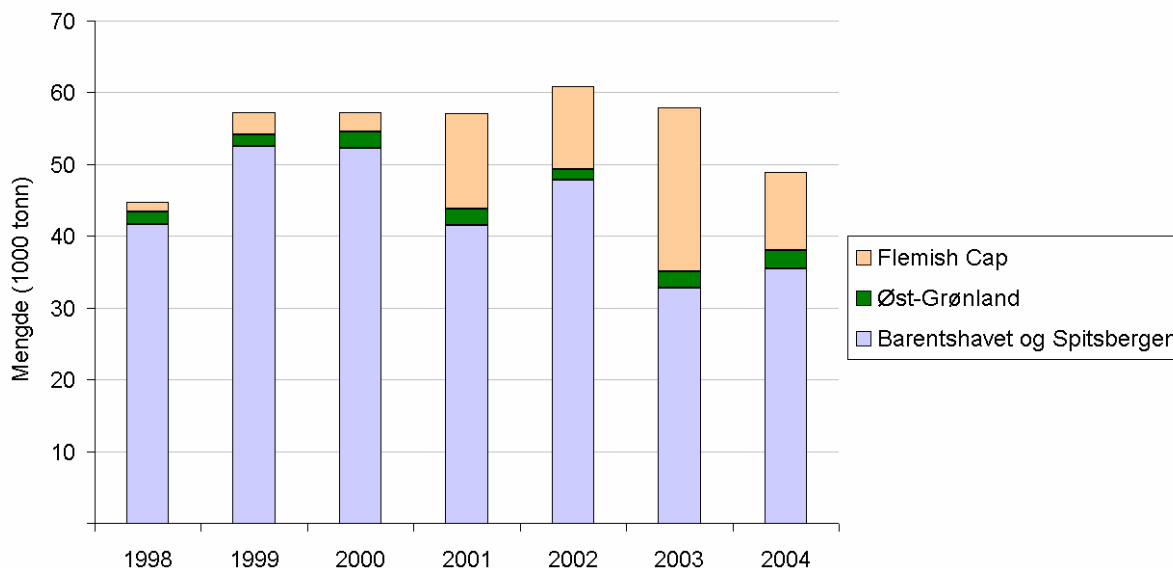

Figur 4 Prisutvikling for marin gassolje. Spotpriser Rotterdam. Kilde: Opec

3.4 Rekefisket og priser på reke

Mellom 1999 og 2003 fanget flåten over 20 meter med rekestråltillatelse, mellom 57.000 og 61.000 tonn årlig. Fangstene i de ulike områdene har samtidig variert betydelig. I årene 1997-2000 var rekeflåtens deltakelse i fisket på Flemish Cap beskjedent, med samlet årlig fangst på mellom 1.400 og 3.000 tonn. Med lavere bestand og reduserte fangstrater i Barentshavet økte flåten sin innsats på Flemish Cap fra 2001, og i 2003 ble 44 prosent av denne flåtens samlede fangster, og nesten 50 prosent av fangstverdien, tatt utenfor Canada og Grønland.

Fisket på Flemish Cap ble kraftig redusert i 2004 på grunn av redusert fangstinnsats og lavere fangstrater.

Figur 5 Havrekeflåtens fangster av reke (Kilde: Fiskeridirektoratet)

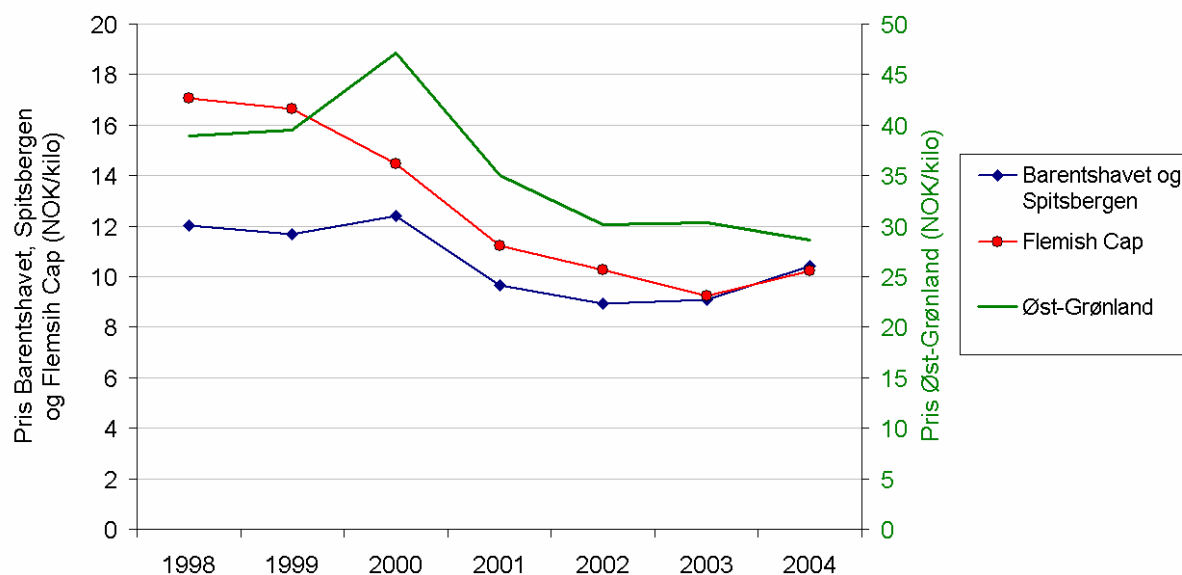
Flåtens samlede inntekter har falt betydelig i denne perioden. I 2000 utgjorde samlet fangstverdi 800 millioner kroner, mens den i 2004 var redusert til i underkant av 560 millioner kroner.

Fordi antall aktive fartøyer i fisket var færre i 2004 har reduksjonen i inntekt per fartøy likevel ikke vært like stor. Tall fra Fiskeridirektoratet viser at rekestrålerne med Grønlandskonsesjon i snitt hadde omlag 12 prosent lavere fangstverdi i 2003 enn i 2000, mens samlet fangstverdi for hele rekeflåten var 27 prosent lavere.

Verdifallet de siste årene skyldes lavere priser på reker og til en viss grad mindre produksjon av skallreker til konsum ombord i flåten. Prisfallet på reker har vært størst i fangstene fra Flemish Cap der fangstene i 1998 i gjennomsnitt hadde en verdi på 17 kroner per kilo, mens verdien i 2003 utgjorde 9 kroner per kilo.

Fangstene fra Barentshavet ble i snitt solgt for rundt ni kroner i 2002 og 2003, en reduksjon på over tre kroner per kilo fra 2000. I 2004 økte verdien per kilo med 10-15 prosent som følge av økte priser for industrireker.

Prisene på rekefangstene har imidlertid falt betydelig i 2005. Reker til pilling har til nå blitt omsatt til i overkant av 9 kroner.

Figur 6 Gjennomsnittlig pris på havrekeflåtens fangster fra ulike områder

Selv om de lave prisene på reker skulle holde seg utover i 2005 vil flåten som også har torske-trålkonsesjon kunne hentet ut en betydelig inntekt fra dette fisket. Med utgangspunkt i fartøyenes kvoter i 2005 utgjør antatt fangstverdi av torsk, hyse og sei mellom 18 og 37 millioner kroner for trålerne over 50 meter som har både torske- og reke-trålkonsesjon.

De samme trålerne med reke- og torske-trålkonsesjon, som ikke har konsesjon til å delta i rekefisket ved Grønland, fisket mellom 200 og 1.400 tonn reker i Barentshavet i 2004 – i gjennomsnitt 660 tonn. Samme kvantum i år vil med dagens rekepriser gi en inntekt på 6 millioner kroner, mens hvitfiskfangsten i gjennomsnitt vil gi hvert fartøy inntekter på omlag 26 millioner kroner.

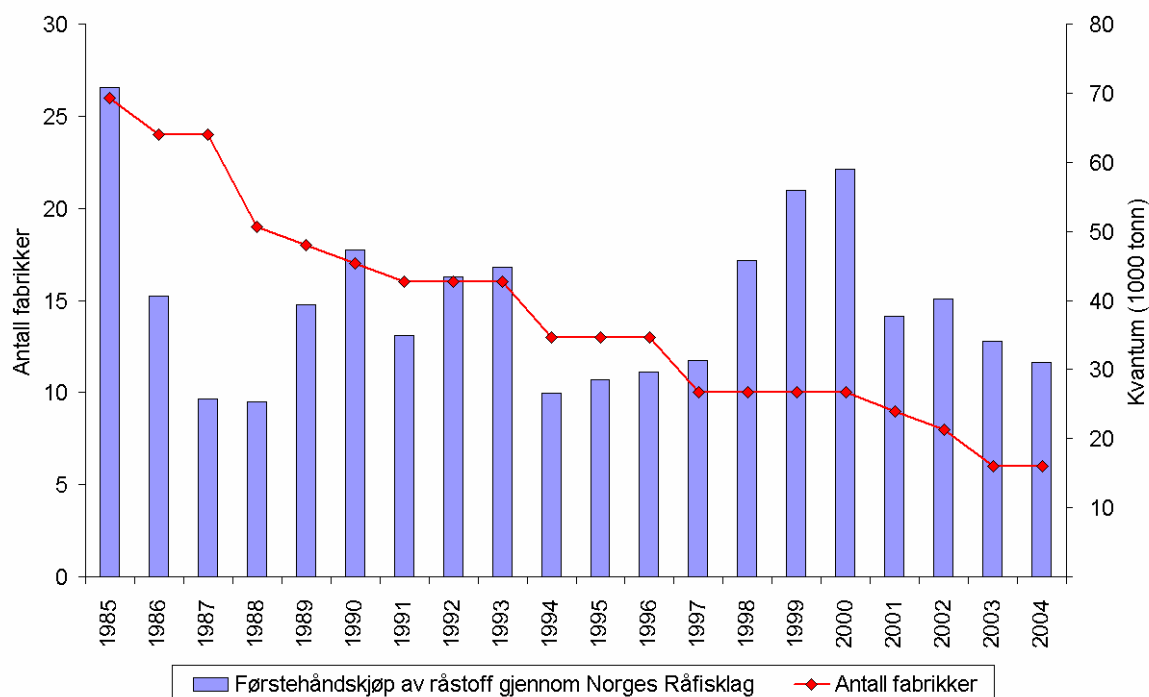
3.5 Oppsummering og konklusjon

- Antall fartøy med konsesjon og antall aktive fartøy har falt kraftig de siste årene. Samtidig øker antall store trålere og fangstkapasiteten ble fordoblet fra 1990-2002.
- Store investeringer har ført til en kraftig økning i industriens kapitalkostnader. Økende bunkersforbruk og bunkerspriser har ført til at bunkerskostnadene nå er større enn lottutbetalingene.
- Høye bunkerspriser vil fortsette å bidra til meget sterkt press på lønnsomheten i rekeflåten i 2005.
- Svakere bestand i Barentshavet øker driftskostnadene per kilo og lavere rekepriser i 2005 vil bidra til ytterligere press på flåtens lønnsomhet.

4 STATUS I REKEINDUSTRIEN

4.1 Industristruktur

I likhet med store deler av øvrig norsk fiskeindustri har antall fabrikker i nordnorsk rekeindustri blitt langt færre de siste 20 årene. 26 rekefabrikker og 1.500 ansatte i 1985 er blitt til seks fabrikker og om lag 250 ansatte i dag. Reduksjonen i antall fabrikker har i stor grad vært et resultat av dårlig lønnsomhet i de fabrikkene som er blitt avviklet.

Figur 7 Antall rekefabrikker i Nord-Norge og fabrikkenes førstehåndskjøp av råstoff

Det særegne ved rekeindustrien er den sterke konsentrasjonen som har oppstått ved at det i dag kun er tre aktører tilbake, én med tre fabrikker, to med én fabrikk og der én fabrikk eies av de tre aktørene sammen. De tre aktørene har også etablert et visst samarbeid på markedssiden. De fabrikkene som i dag er igjen har i løpet av de siste fem årene investert 350-400 millioner kroner i nye anlegg og nytt produksjonsutstyr. I tillegg er det i foretatt investeringer på nærmere 50 millioner kroner i fabrikker som i dag er avviklet.

De gjenværende industriaktørene i nordnorsk rekeindustri består av:

- **Nergård AS.** Konsernet selger rekene gjennom Johan J. Helland AS i Ålesund, som er ett datterselskap. Rekene produseres av datterselskapet Nergård Reker AS i Senjahopen og det delvis eide Tromsø Reker AS i Kaldfjorden. Nergårds rekeproduksjon har BRC-godkjenning. Bedriften leverer hovedsakelig pillede reker og lakereker. I tillegg leverer de skallreker i deler av sesongen.
- **Stella Polaris.** Produksjonsanlegget ligger i Kårvikhavn, nord for Finnsnes, mens salgskontoret er lokalisert i Tromsø. Dessuten har Stella Polaris egen salgsrepresentant i Sverige. Hovedkunder er dagligvare og cateringaktører i England, Sverige, Finland og Danmark. Bedriften er BRC-sertifisert. Hovedproduktet er kokte

pillede reker, men bedriften har de senere år også utviklet flere marinerte produkter som tilbys markedet.

- **Uniprawns.** Konsernet er eid av Royal Greenland, og i Norge har bedriften fabrikker i Nord-Lenangen, på Lenangsøyra og på Skjervøy. Salgsdivisjonen sitter i Tromsø og betjener det skandinaviske, det estiske og franske markedet, mens Royal Greenland betjener markeder som Storbritannia, Tyskland og Danmark.

På eksportsiden var det i 2003 25 eksportører som solgte pillede fryste reker, 27 som leverte pillede lakereker og 25 som leverte kokte reker med skall. Samme eksportør kan her være inne i flere produktgrupper. De fire største eksportørene hadde 97,7 prosent andel av eksportverdien for fryste pillede reker. For pillede lakereker er tallet 92,9 prosent og for kokte reker med skall 93,6 prosent. I takt med strukturendringene på industrisiden har det også vært en konsolidering i eksportleddet (Larsen, 2004).

Med de store investeringene som er foretatt i ny teknologi, rettet mot automatisering og optimalisering av produksjonen, har de fleste fabrikkene i dag trolig lite å hente på å effektivisere produksjonen ytterligere ved hjelp av nye investeringer. Det betyr at skal industrien få ned kostnadene per produsert mengde må produksjonsvolumet per fabrikk øke, enten gjennom økt samlet produksjon eller ved at antall fabrikker reduseres ytterligere.

Fra industriens side blir prisnivået på råstoff og svak ressurstilgangen trukket fram som et stort problem.

Samtidig som råstoffprisen er å betrakte som før høy til å gi lønnsomhet i industrien er den for lav til å gi lønnsomhet i flåten. Svak lønnsomhet i flåten på grunn av for lave priser på reker, ytterligere forsterket av høye bunkerspriser, kan også bidra til at færre reketrålere deltar i fisket. Dette kan gi ytterligere reduksjoner i industriens råstofftilgang og svekke lønnsomheten i industrien enda mer. Lokal tilførsel av reker er en forutsetning for industriens fortsatte liv. Norsk industri ikke har samme adgang på markedssiden for produkter basert på importert råstoff som industrien på Island, som har kompensert for lokal ressursvikt med import av råstoff.

Til tross for svak lønnsomhet de siste årene er industrien selv av den oppfatning at man er i en posisjon der man kan drive en svært kostnadseffektiv produksjon, selv om det ennå er muligheter til ytterligere forbedringer.

Eksemplene på råstoffpriser i Canada, Grønland og Island vitner om at norsk rekeindustri har store konkurranseulempes. I Norge er det et generelt høyere lønnsnivå samtidig som norsk rekeeksport er tollbelagt inn til det viktige EU-markedet. Selv om flere fabrikker har gått med store tap har deler av norsk rekeindustri, tross konkurranseulempes, klart å skape lønnsomhet i sin produksjon de siste årene. Dette vitner om at man også har klart å utnytte noen konkurransefortrinn.

4.2 Råstoffmarkedet internasjonalt

Som det fremgår av kapittel 2 foregår det en betydelig handel med skallreke av *pandalus borealis* på tvers av landegrensene i Nord-Atlanteren. Fordelingen mellom kokte skallreker og rå industrireker lar seg imidlertid ikke bestemme direkte ut fra statistikk over utenrikshandel fordi flere av de største landene benytter samme varenummer for kokte og rå skallreker i sin statistikk. En oversikt over eksport- og importland, samt prisene på rekene, gir likevel noen indikasjoner på omfanget av handelen.

Mens Norge både er importør og eksportør av råstoff, er Grønland og Færøyene i dag i hovedsak eksportører, mens Island i hovedsak importerer råreker.

Danmark er størst både på import og eksport av frosne skallreker og de siste tre årene har eksporten utgjort 99 prosent av importvolumet. Dansk import skjer nå i hovedsak fra Grønland og Canada, mens Russland er blitt det største eksportlandet.

Tabell 4 Dansk import og eksport av frosne skallreker av *pandalus borealis* (rå og kokt). Mengde i tonn. (Kilde: Danmarks Statistik)

		2000	2001	2002	2003	2004
Import	Grønland	28 445	34 660	54 325	58 864	58 321
	Canada	18 861	22 710	13 570	16 549	19 216
	Færøyene	5 591	10 395	5 823	6 913	2 521
	Norge	1 826	2 645	2 912	3 160	1 654
	Andre land	3 807	3 045	1 892	1 374	1 222
	Totalt alle land	58 531	73 455	78 520	86 861	82 933
Eksport	Russland	5 979	8 972	13 261	21 427	26 705
	Kina	15 175	13 679	18 703	14 700	10 602
	Sverige	10 218	12 401	11 023	10 605	10 423
	Norge	4 257	5 064	5 505	6 062	6 970
	Japan	3 417	4 343	5 257	7 436	5 004
	Frankrike	7 340	9 241	6 998	5 483	4 664
	Thailand	950	1 530	3 772	3 176	3 424
	Storbritannia	1 940	2 610	2 911	2 940	2 350
	Andre land	6 297	9 349	12 098	12 703	13 034
	Totalt alle land	55 572	67 189	79 527	84 531	83 174

Canada importerte fra 1993 og fram til 2002 betydelig mengder frosset råreke fra nordiske og baltiske fartøy. Det meste av importen antas å være reke fisket på Flemish Cap. Registrert import de siste to årene har vært minimal, selv om utenlandske fartøy fortsatt lander fangstene i Canada. Landet eksporterer betydelig mengder frosset skallreke, både til Asia og reke-industrien i Norden. Det synes vanskelig å etablere noen sikker oversikt over varestrømmer for frosset råstoff importert eller eksportert fra Canada etter som det er betydelig avvik mellom canadisk og europeisk statistikk. Ut fra canadiske tall har Canada nå passert Grønland som største eksportør av skallreker, og Kina er på få år blitt den største importøren.

Et forhold som skaper barrierer for industriens bruk av råstoff fra tredjeland er EUs toll på produkter av slikt råstoff. Pillede reker basert på canadisk og russisk råstoff vil møte 20 prosent toll til EU, utover en mindre tollfri GATT-kvoté og autonom kvoté på 7.000 tonn. Den siste har en tollsats på seks prosent og betinger at rekene går til videre bearbeiding i industrien i EU.

Tabell 5 Canadisk eksport av frysede skallreker (rå og kokt). Mengde i tonn. (Kilde: Statistics Canada)

	Kina	Danmark	Island	Japan	Norge	Russland	Stor- britannia	Andre land	Sum
1993		4 283	378	4 525	91		236	2 284	11 796
1994	175	8 558	60	5 035	639		227	3 342	18 035
1995	103	5 948	509	7 043	1 949	17	436	3 032	19 036
1996	152	2 769	172	6 566	539		824	2 843	13 865
1997	1 632	11 859	22	5 400	912	46	345	2 057	22 273
1998	2 427	10 768	101	6 504	220		925	3 281	24 227
1999	3 501	11 313	816	5 973	213	88	746	4 113	26 762
2000	5 028	10 317		4 836	129	64	652	3 478	24 504
2001	7 319	11 577		4 131	213	1 760	734	4 409	30 143
2002	18 068	12 818	6 044	7 322	1 023	1 056	364	5 044	51 740
2003	21 829	15 944	2 943	9 658	582	237	396	5 997	57 586
2004	20 063	18 385	8 969	6 534	5 414	1 752	441	5 149	66 707

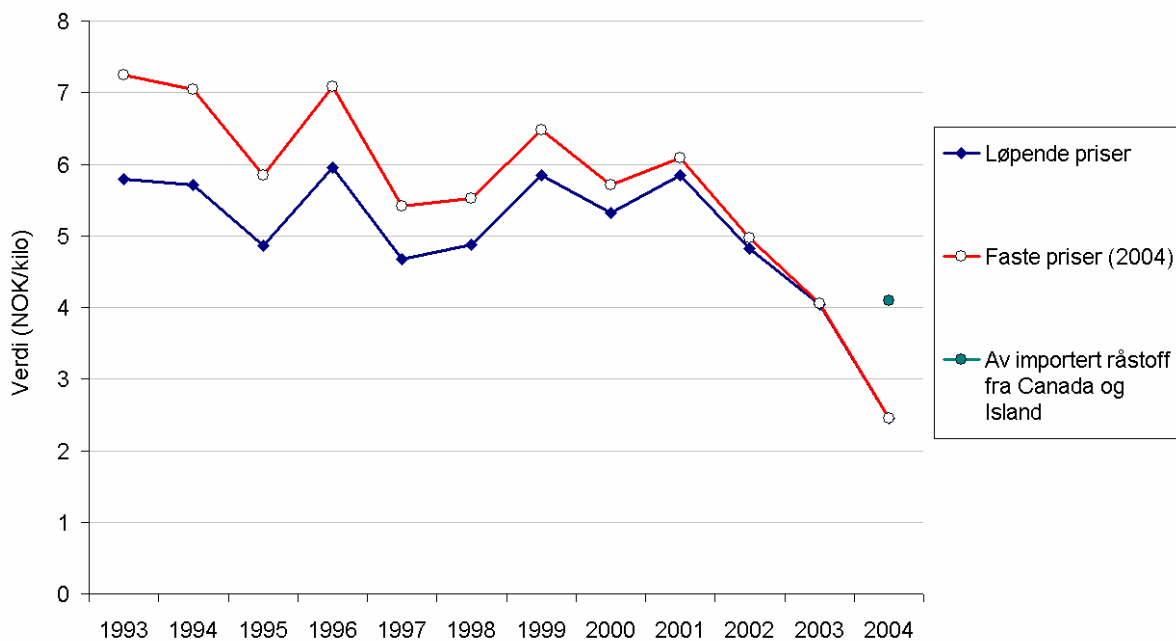
Island har gjennom sin EØS-avtale etablert at råstoff som har EØS-opprinnelse, det vil si norsk råstoff, kan videreføres på Island og eksporteres tollfritt til EU. Det betyr at norsk råstoff bearbeidet i Norge kan møte en toll på 7,5 prosent inn til EU, mens det samme råstoffet bearbeidet på Island importeres tollfritt til EU.

Det er store avvik mellom norsk og islandsk statistikk på utenrikshandel med rekeråstoff, noe som også her gjør det vanskelig å si nøyaktig hvor stor handelen er. Mens Norge de siste fire årene, i følge norsk eksportstatistikk, har eksportert 31.000 tonn råstoff til Island, har islandsk industri, i følge islandsk importstatistikk, importert 78.000 tonn råstoff fra Norge. Én forklaring til dette avviket kan være hvis norske tråleres fangster ved Flemish Cap og ved Grønland, der 90 prosent er landet i Canada og på Island de siste årene - til sammen 54.000 tonn - er solgt til islandsk rekeindustri uten at dette er blitt registrert i Norge som norsk eksport. En annen forklaring kan være at det har skjedd en omskriving av opprinnelsen på råstoff importert til Island, for eksempel for å unngå toll ved eksport til EU av pillede reker. Et forhold som taler for den første forklaringen er at råstoff oppgitt å ha norsk opprinnelse er betalt med en pris som ligger 25 prosent over råstoff importert fra land utenfor EØS.

4.3 Lønnsomhet

Konkurransesituasjonen for norsk rekeindustri har ført til at marginene i produksjonen av pillede reker har vært i fritt fall de siste tre årene. Beregninger ut fra førstehåndsprisene på råstoff til pilling som er omsatt til fabrikkene og gjennomsnittlig eksportpris viser at bruttomarginene ble mer enn halvert fra 2001 til 2004.

Utover direktelandet råstoff ble det i 2004 importert i overkant av 9.000 tonn råstoff fra Canada og Island til priser som lå 15 prosent under gjennomsnittsprisene fabrikkene betalte for råstoff landet i Norge. Hvis vi forutsetter at ferdigvarene oppnådde samme pris som gjennomsnittlig eksportpris i 2004, ga dette råstoffet marginer på linje med det som industrien oppnådde i 2003. Bildet av utviklingen i marginer illustrerer den svært vanskelige situasjonen industrien nå befinner seg i.

Figur 8 *Brutto produktmargin ved produksjon og eksport av pillede fryste reker ved pilleutbytte på 35 prosent. Basert på priser på førstehåndsomsatt råstoff til norsk industri og norsk eksportpris av fryste pillede reker.*

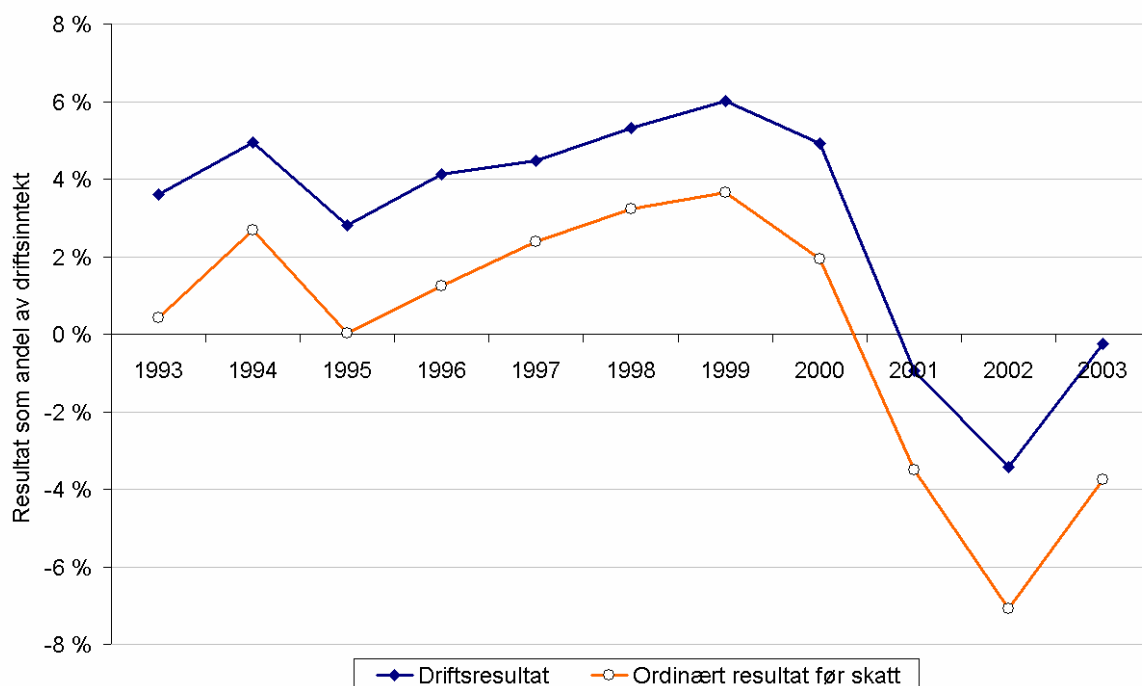
For å illustrere forskjellen til industrien i andre land, har vi sammenstilt råstoffpriser, eksportpriser på ferdigvarer og beregnet bruttomargin per råstoffkilo de siste tre årene. Selv om presisjonsnivået kan diskuteres ved et slik regnestykke, gir det likevel indikasjoner på at det eksisterer store forskjeller i marginer. Norsk industri har de siste tre årene hatt bruttomarginer som ligger vesentlig lavere enn industrien i de tre øvrige landene, og spesielt stor var forskjellen i 2004.

Tabell 6 *Råstoffpriser, eksportpriser og bruttomargin i produksjonen av pillede reker. (tall omregnet til norske kroner)*

	Råstoffpris			Eksportpris pillede fryste reker			Bruttomargin per råstoffkilo		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004	2002	2003	2004
Norge (v/ pilleutbytte 35 %)	8.49	8.93	10.4	38.05	37.05	37.82	4.83	4.04	2.84
Island (v/ pilleutbytte 35 %)	8.24	8.06	9.34	39.17	36.94	39.82	5.47	4.87	4.60
Grønland (v/ pilleutbytte 35 %)	7.35	6.60	7.42	40.02	38.06	38.99	6.66	6.72	6.23
Canada (v/ pilleutbytte 33 %)	6.55	6.21	5.71	42.41	38.18	39.20	7.45	6.39	7.22

For Norge og Island er råstoffpris veid pris av landinger til pilling og importert råstoff. For Grønland er råstoffpris satt lik "innhandlet pris", men er for 2004 anslått ut fra prisutvikling på råstoff landet på Island og i Norge, samt priser på eksportert industrireke fra Grønland. For Canada er prisene veid mellom landinger fra kystflåten og havfiskeflåten (75/25). Pilleutbytte i Canada er anslått til å være to prosent lavere enn i øvrige land på bakgrunn av informasjon fra "Inshore Shrimp Panel".

Norsk rekeindustrien var i perioden 1996-2000 blant de mest lønnsomme sektorene i fiskeindustrien, men har de siste fire årene slitt med store underskudd. Samlet sett var både driftsresultat og ordinært resultat før skatt negative i årene 2001-2003, selv om 2003 ble et bedre år enn året før. Tall for produktmarginene tyder på at 2004 ble nok et år med svært svak lønnsomhet og store underskudd i industrien.

Figur 9 Gjennomsnittlig lønnsomhet i rekeindustrien i Nord-Norge

Samtidig har det vært betydelig spredning i lønnsomheten mellom de ulike bedriftene. Selv om industrien sett under etter gikk med underskudd gikk halvparten av anleggene med overskudd i 2001 og 2003, mens ett gikk med overskudd i 2002.

Tabell 7 Hovedtall for Driftsundersøkelsen i fiskeindustriens utvalg av rekeindustribedrifter i Nord-Norge

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Antall selskaper	9	9	9	8	7	6
Antall årsverk	329	318	323	325	254	212
Driftsinntekter	880	933	1 021	821	624	640
Driftsresultat	47	56	50	- 8	- 21	- 2
- som andel av driftsinntekter	5.3 %	6.0 %	4.9 %	-0.9 %	-3.4 %	-0.2 %
Selvfinansiering før ekstraord.poster	37	37	41	- 4	- 12	9
- som andel av driftsinntekter	4.2 %	4.0 %	4.0 %	-0.5 %	-2.0 %	1.4 %
Ordinært resultat før skatt	29	34	20	- 29	- 44	- 24
- som andel av driftsinntekter	3.2 %	3.7 %	1.9 %	-3.5 %	-7.1 %	-3.8 %
Andel med positivt resultat	89 %	89 %	67 %	50 %	14 %	50 %
Eiendeler (mill NOK)	430	576	834	646	576	566
Egenkapitalandel	25.1 %	24.8 %	19.4 %	15.8 %	19.3 %	16.0 %
Totalkapitalrentabilitet	11.7 %	11.6 %	7.7 %	1.3 %	-1.8 %	0.8 %
Egenkapitalrentabilitet	26.4 %	19.6 %	13.0 %	-22.5 %	-31.1 %	-16.0 %
Arbeidskapital i % av driftsinntekter	6.8 %	7.7 %	12.0 %	-3.5 %	8.4 %	0.4 %

4.4 Valutakursens betydning

Mens norsk rekeindustri så prisene på pillede reker falle med 10 prosent både i 2001 og 2002, fikk islandsk rekeindustri 11 prosent høyere pris i 2001, før prisene falt med 8,5 prosent i 2002. For canadiske eksportører falt prisene med 10 prosent i 2001 og tre prosent i 2002. Endringer i valutakursene var viktige forklaringer til disse store forskjellene.

Styrkingen av den norske kronen i 2002 og 2003 viste hvilke dramatiske konsekvenser store endringer i valutakurser kan få for et eksportrettet næringsliv. Kursutviklingen påførte fiskeindustrien svært store tap og utløste en rekke konkurser og avviklinger av bedrifter.

Fra begynnelsen av 2001 til utgangen av 2002 styrket den norske kronen seg med nesten 13 prosent mot Euro. For året 2002 var den norske kronen 7,5 prosent sterkere enn for 2000. Det innebar at rekeindustrien "tapte" inntekter på nærmere 50 millioner kroner i forhold til en kronekurs lik den i 2000, og at et samlet underskudd i industrien på nærmere 45 millioner kroner samme år i stedet kunne ha vært en lite overskudd.

Danmark deltar ikke i den europeiske monetære unionen, men deltar i et fastkurssamarbeid (ERM2) innenfor EU der kronen tillates å variere med +/- 2,25 prosent mot Euro. I praksis har den danske Nationalbanken stabilisert den danske kronekursen enda mer, slik at den danske kronen har vært nærmest uforandret mot Euro siden 1999. Ved siden av dansk industri har dermed også industrien på Grønland og Færøyene hatt helt stabile kurser mot Euro. Mot britiske pund har derimot også disse landene hatt betydelige endringer.

Industrien i viktige konkurrentnasjoner som Canada og på Island opplevde at den lokale valutaen på årsbasis svekket seg med henholdsvis 8 prosent og 19 prosent mot Euro i samme tidsrom. Den norske kronen styrket seg enda mer mot britiske pund, og var i gjennomsnitt 10 prosent mer verdt i 2002 enn i 2000. På samme tid svekket islandske kroner seg med 15 prosent mot britiske pund, canadiske dollar med 5 prosent, mens danske kroner styrket seg med tre prosent.

Prisendringer i markedene for pillede reker kan tenkes å ha en rekke årsaker. Endringer i tilbud og etterspørsel og endringer i valutakurser er kanskje de mest synlige, men også handelspolitiske endringer som tollsatser og tollkvoter vil kunne ha stor betydning. Endringer i forhandlingsmakt mellom kjøper- og selgersiden, eller endringer knyttet til produktene, som emballasje og størrelsesfordeling på rekene, er andre faktorer som vil kunne påvirke prisene.

Tabell 8 Gjennomsnittlige valutakurser (Kilder: Norges Bank og European Central Bank)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
CAD/EURO	1.58	1.37	1.39	1.48	1.58	1.62	1.60
ISK/EURO	77.18	72.58	87.42	86.18	86.65	87.14	81.00
NOK/EURO	8.31	8.11	8.05	7.51	8.00	8.37	8.19
DKR/EURO	7.44	7.45	7.45	7.43	7.43	7.44	7.44
CAD/GBP	2.40	2.25	2.23	2.36	2.29	2.38	2.33
ISK/GBP	117.21	119.17	140.65	137.17	125.20	128.51	117.42
NOK/GBP	12.62	13.32	12.94	11.95	11.56	12.34	11.89
DKR/GBP	11.29	12.23	11.98	11.82	10.75	10.97	10.80

Over tid har den norske eksporten til Storbritannia stort sett fulgt prisutviklingen for britisk import av pillede reker fra andre land, selv om prisendringene for norske produkter enkelte år har avvirket fra det importpriser og valutakurser alene skulle tilsi. Fra 1999 til 2004 falt prisene på frysede pillede reker importert til Storbritannia fra Island, Canada, Danmark og Færøyene med 21 prosent, målt i britiske pund. Prisen på reker fra Norge falt med 0,8 prosentpoeng mer, hvilket tilsvarte 40 øre per kilo i 2004 eller én prosent av kiloprisene samme år.

Selv om den norske kronen har beveget seg betydelig i verdi mot andre valutaer de siste årene, er dette ikke et fenomen som er knyttet til norske kroner alene. Som beskrivelsen ovenfor viser har også canadisk og islandsk valuta endret seg kraftig mot for eksempel Euro og britiske pund. Det samme gjelder danske kroner mot britiske pund.

Hvis vi betrakter variasjonen til den enkelte valuta mot henholdsvis Euro og britiske pund viser det seg at både canadiske dollar og islandske kroner har beveget seg dobbelt så mye mot Euro som norske kroner i perioden 1999-2005. Mot britiske pund har den norske kronen beveget seg mindre enn både islandske kroner og danske kroner, men noe mer enn canadiske dollar.

Tabell 9 Relativt gjennomsnittlig absoluttverdiavvik i perioden januar 1999 – mai 2005 og endring i valutakurs fra forrige år (Kilder: Norges Bank og European Central Bank)

	Gj.sn. avvik		Endring i valutakurs fra forrige år				
	99-05	2000	2001	2002	2003	2004	2005
CAD/EURO	6.5 %	+13.5 %	-1.1 %	-6.9 %	-6.7 %	-2.2 %	+0.8 %
ISK/EURO	6.5 %	+6.0 %	-20.4 %	+1.4 %	-0.5 %	-0.6 %	+7.1 %
NOK/EURO	3.1 %	+2.4 %	+0.8 %	+6.7 %	-6.5 %	-4.6 %	+2.1 %
DKR/EURO	0.1 %	-0.2 %	+0.0 %	+0.3 %	+0.0 %	-0.1 %	-0.1 %
CAD/GBP	3.5 %	+6.4 %	+0.9 %	-5.7 %	+2.9 %	-4.2 %	+2.4 %
ISK/GBP	6.3 %	-1.7 %	-18.0 %	+2.5 %	+8.7 %	-2.6 %	+8.6 %
NOK/GBP	4.5 %	-5.5 %	+2.8 %	+7.7 %	+3.3 %	-6.8 %	+3.7 %
DKR/GBP	4.7 %	-8.3 %	+2.0 %	+1.4 %	+9.1 %	-2.1 %	+1.5 %

4.5 Oppsummering og konklusjon

- Norsk rekeindustri har hatt vesentlig høyere råstoffpriser enn industrien i Canada, Grønland og Island, jevnt over lavere ferdigvarepriser og dermed betydelig lavere bruttomarginer i produksjonen av pillede reker.
- Bruttomarginene per råstoffkilo til norsk rekeindustri er mer enn halvert siden 2001.
- Industrien, som i dag består av seks fabrikker, har hatt en kraftig produktivitetsøkning det siste tiåret. Selv om denne skulle fortsette vil det likevel monne lite i forhold til å komme opp på konkurrentnasjonenes marginer, hvis ikke også systematiske forskjeller i råstoffpriser og ferdigvarepriser endres.
- Industrien har tidvis hatt store "tap" som følge av en sterkt norsk krone. Likevel har både canadiske dollar, islandske kroner og dels også danske kroner vært like mye eller mer volatil mot britiske pund og Euro de siste syv årene.

5 STATUS I DE VIKTIGSTE REKEMARKEDENE

I dette kapitlet vil vi komme inn på status og utfordringer i de viktigste rekemarkedene, samt barrierer og utfordringer i disse markedene.

5.1 Status i rekemarkedene

EU, samt Japan og USA, er blant de viktigste markedene for fisk og sjømat i verden. Markedet i EU er avhengig av import, og om lag 60 prosent av fiskekonsumet i EU kommer fra importert sjømat. Det største markedet i Europa er Spania etterfulgt av Tyskland. Det kan synes som om det er tre geografiske områder med hensyn til konsum av fisk i EU:

1. Middelhavslandene i sør. Her holder fersk fisk og skalldyr grep om forbrukernes kjøpsvaner. Likevel ser man at italienske og spanske konsumenter følger etter det øvrige Europa, og etterspør i større grad bekvemme produkter.
2. Tyskland og Storbritannia. Prosessert fisk har tatt over konsumet av fersk fisk, og i Storbritannia er frosset fisk den største kategorien. Estimer viser at tilvirkede produkter står for om lag $\frac{3}{4}$ av salgsvolumet. Samme ser man i Tyskland hvor 80 % av sjømaten er konsumert i form av sekundærprosessert fisk, slik som filet, marinerte produkter, hermetisk fisk, røkt fisk eller saltet sild.
3. Frankrike. Selv om fersk fisk står for det største salgsvolumet, har markedsandelen gått ned de senere år, og prosessert fisk har tatt mesteparten av denne andelen.

Det er omtrent 40 ulike markeder som omsetter reker på det globale markedet, hvor de største 5 markedene omsetter 87 prosent (Trollvik, EFF). Det omsettes mer skallreker enn pillede reker på verdensmarkedet. De største skallrekemarkedene i 2003 var Kina (37.000 tonn), Japan (30.000 tonn), Russland (14.343 tonn), Norden (25.000 tonn). For pillede reker er Storbritannia desidert størst (40.000 tonn), deretter Sverige, USA, Tyskland, Italia og Finland.

Den største importøren av reker (alle arter) i verden er USA og Japan. Importen til EU øker, hvor Spania er et hovedmarked, etterfulgt av Frankrike, Storbritannia og Danmark. Det bemerkes samtidig at Danmark reeksporterer mye reker.

Bilde 1 *Ferske skallreker kjøpt på Dragøy i Tromsø. Rekene var på tilbud til 69,00 kr/kg. I samme varehus (Coop Obs) ble ferske skallreker solgt for 79,00 kr/kg (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)*

Reker markedsføres på tvers av art, og handelen går hovedsakelig på størrelse. I følge en rapport fra Seafood Whatch (Cascorbi 2004) betyr det lite for en restaurant hvorvidt reken er av kaldtvannsartene *Pandalus platyceros*, *Crangon crangon* eller *Pandalus borealis*, så fremst størrelsen er riktig. Likevel er det europeiske markedet kompleks. Varmtvannsreker er foretrukket i de sørlige områdene, mens kaldtvannsreker er foretrukket i de nordlige områder. *Crangon crangon* er foretrukket i Nederland, Tyskland og Belgia, mens *Pandalus borealis* er foretrukket i Sverige og Storbritannia. Hva som er årsaken til de ulike preferansene er ikke kjent, men mulige forklaringer er leverandørstatus, importpriser og tradisjon.

Pandalus borealis blir ikke markedsført under et standardisert navn, men markedsføres under "pink shrimp", "northern shrimp" and "northern pink shrimp" (Cascorbi 2004).

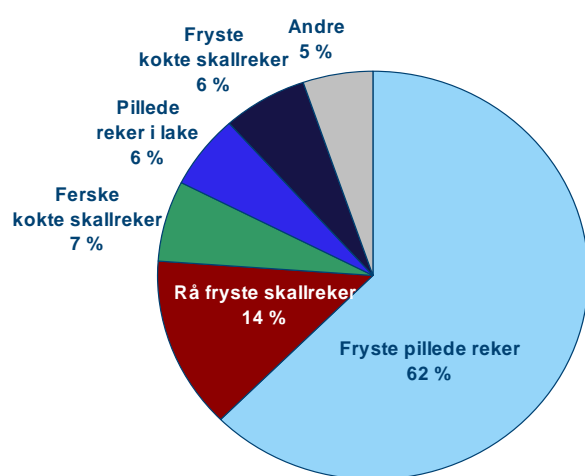
I motsetning til Seafood Watch (Cascorbi 2004) mente rekebedriftene at det derimot er et distinkt skille mellom varmtvannsartene og kaldtvannsartene, og varmtvannsreker betraktes som en betydelig konkurrent. Fordelen med varmtvannsreker er at de bedre kan nyttegjøres i varmretter. Men det er også mulig å varmebehandle kaldtvannsreker, for eksempel har den norske produsenten Stella Polaris utviklet en rekke marinerte produkter som kan varmebehandles.

5.2 Norsk eksport av reker

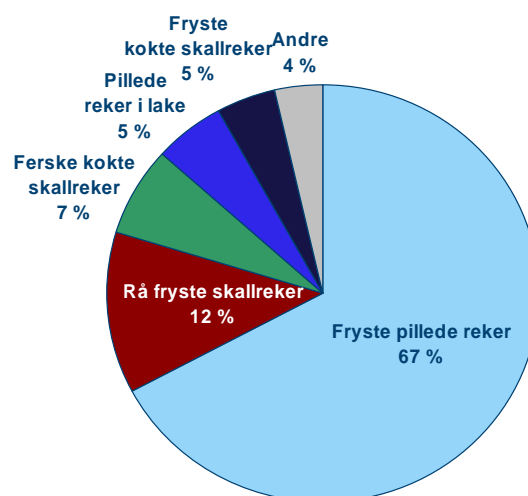
Reker og skalldyr utgjorde 4 prosent av den totale eksportverdien av norsk sjømat på 28,2 mrd i 2004. Norsk eksport av IQF reker i 2004 var på 5.205 tonn til Storbritannia, 4.450 tonn til Sverige, 2.979 tonn til Danmark og Finland 1.703 tonn og 579 tonn til Frankrike.

Eksportverdien av reker har variert de siste årene, men trenden har vært nedadgående. I 2004 var den totale eksportverdi på 0,88 mrd kroner. Tall fra 2003 viser en eksport på 0,89 mrd kroner, mens den i 2000 var 1,5 mrd kroner.

Fryste pillede reker er det produktet med størst omsetning i kvantum og pris. Samtidig har denne omsetningen økt fra 62 prosent av den totale rekeeksporten til 67 prosent i 2004. Deretter følger fryste rå skallreker. Denne eksporten har sunket fra 14 til 12 prosent fra 2003 til 2004. Figurene under viser fordelingen av eksporterte rekeprodukter i 2003 og 2004.

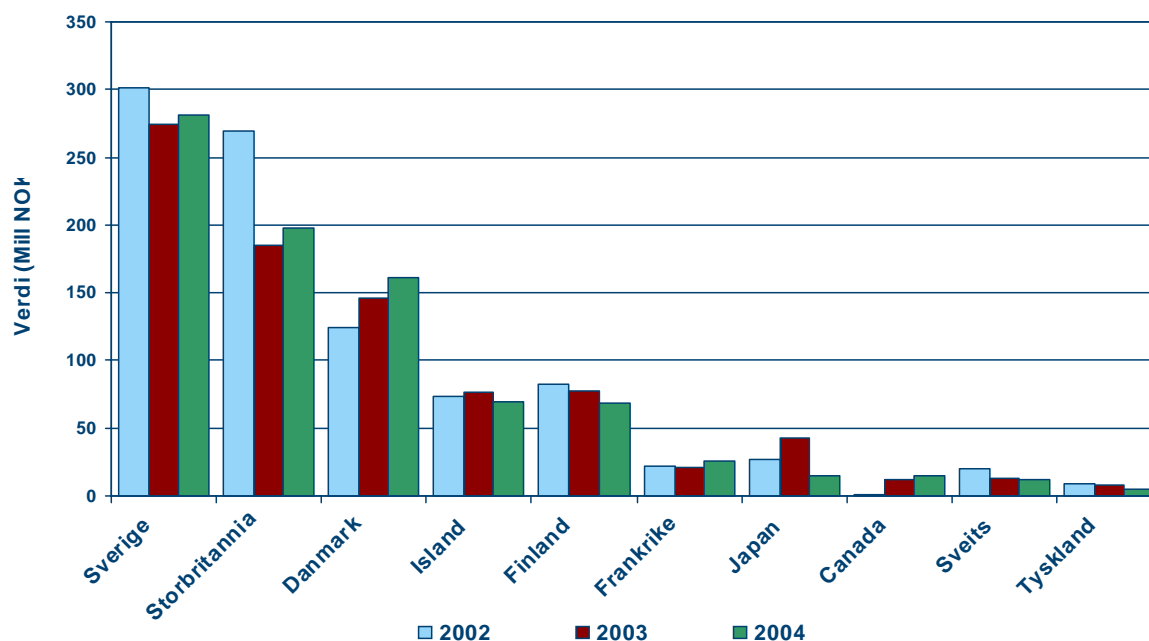

Figur 10 Eksport 2003, totalt 0,89 mrd
(Kilde EFF)

Figur 11 Eksport i 2004, totalt 0,88 mrd.
(Kilde EFF)

Fryste kokte skallreker, og pillede reker i lake står for 5 prosent hver av rekeeksporten. Neste figur viser hvilke markeder som er av størst betydning for norsk rekenæring.

Figur 12 Viktigste markedene for norske reker i 2004 (Kilde; EFF)

Norges viktigste rekemarkeder er Sverige, Storbritannia og Danmark. Etterspørselen i Sverige er blitt mer følsom for svingninger i pris og kvantum, og dette indikerer at konkurransen på det svenske markedet er tilspisset. I tillegg er svenske konsumenter mer tilbøyelig til å velge substitutter når prisen øker.

Det neste avsnittet gir en kort gjennomgang av noen rekemarkeder. Her vil rekemarkedene generelt belyses, men kaldtvannsreker vil ilegges størst fokus.

5.3 Markedene for reker

Hovedtrendene i de europeiske markedene er at importen/omsetningen av reker øker, samtidig som prisene har vært rekordlave. Kiloprisene har falt ganske betydelig, spesielt fra 2003 til 2004. Dette er en generell trend i mange rekemarkeder, hvor kiloprisen på reker har falt i alle sentrale markeder (Japan, USA og Europa). Det poengteres at importen til EU av reker har betydelig lavere pris enn de andre to hovedmarkedene. En forklaring er at EU importerer mye kaldtvannsreker, og disse er ofte mindre og lavere priset enn varmtvannsrekene. Større reker gir bedre pris.

Importøkningen til EU kommer hovedsakelig fra søramerikanske land, hovedsakelig Argentina og Brasil. Importen til EU har økt fra 350.000 tonn i 1999 til i overkant av 500.000 tonn i 2004. Som nevnt er Spania det største markedet i Europa, etterfulgt av Frankrike, Storbritannia, Italia og Tyskland, men i 2004 var den største veksten i Frankrike og Tyskland.

Tabellen nedenfor viser utviklingen av importen av de ulike produktgruppene av kaldtvannsreker til EU. Den totale importen har økt fra i overkant av 111.000 tonn i 1998 til 155.000 tonn i 2004¹.

Tabell 10 Import av kaldvannsreker (*pandalus borealis*) til EU fra Norge, Island, Grønland, Færøyene, Canada, Baltikum og Russland (Kilde:Eurostat)

Produkt		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Fryste reker med skall (kokte eller rå)	1000 tonn	52	52	53	65	77	82	79
	Euro/kilo	2.47	2.45	2.36	2.16	1.97	1.86	1.50
	NOK/kilo	21.15	20.32	19.17	17.35	14.75	14.86	12.53
Ferske reker med skall (kokte eller rå)	1000 tonn	3	2	2	2	2	3	3
	Euro/kilo	3.25	4.45	4.64	5.16	4.02	3.74	3.70
	NOK/kilo	27.81	36.97	37.66	41.51	30.17	29.95	30.97
Pillede reker i hermetisk lukket pakning	1000 tonn	16	8	6	9	16	18	21
	Euro/kilo	5.87	6.92	6.72	6.35	5.72	4.99	5.07
	NOK/kilo	50.16	57.48	54.47	51.08	42.97	39.92	42.47
Pillede reker i pakninger under 2 kg	1000 tonn	4	4	3	4	4	4	3
	Euro/kilo	6.23	6.59	6.57	6.09	5.79	5.30	5.33
	NOK/kilo	53.23	54.76	53.32	49.05	43.50	42.38	44.65
Pillede reker i pakninger over 2 kg	1000 tonn	35	50	56	54	47	49	49
	Euro/kilo	6.20	6.08	6.26	5.54	5.23	4.69	4.70
	NOK/kilo	53.00	50.52	50.75	44.55	39.26	37.51	39.33
<i>Total mengde</i>	<i>1000 tonn</i>	<i>111</i>	<i>115</i>	<i>120</i>	<i>133</i>	<i>146</i>	<i>155</i>	<i>155</i>

Importen av pillede kaldtvannsreker av *Pandalus borealis* har økt med 30 prosent siden 1998 og utgjorde til sammen 73 tusen tonn i 2004. Størst vekst har importen av skallreker vist, med en økning på over 50 prosent i perioden². Utover dette er det verdt å merke seg at prisene har gått ned for samtlige produktgrupper i hele perioden, og spesielt stor har reduksjonen vært for pillede reker i pakninger over 2 kilo og for fryste skallreker.

Som Tabell 11 viser er Danmark den største importøren av kaldtvannsreker i EU. Men samtidig reeksporterer Danmark et nesten tilsvarende kvantum av både skallreker og pillede reker.

Den største netto importøren av pillede kaldtvannsreker er Storbritannia, fulgt av Sverige som også er det landet som har størst konsum av kaldtvannsreker totalt per innbygger.

¹ Det bør merkes at EUs importstatistikk kan være mangelfull. Årsaken til dette er at reker reeksporteres mellom EU land, samtidig som det kan være feilregistrering og feilrapportering av tall. Dette gjelder samtlige tabeller i rapporten som gjengir statistikk fra Eurostat.

² I rapportens appendiks følger en fullstendig liste over denne importen til EU landene.

Tabell 11 Utvalgte land i EUs import av kaldvannsreker fra Norge, Island, Grønland, Færøyene, Canada, Baltikum og Russland, samt import innenfor EU i 2004. (Kilde: Eurostat).

		<i>Fryste reker med skall</i>	<i>Ferske reker med skall</i>	<i>Pillede reker i hermetisk lukket pakning</i>	<i>Pillede reker i pakninger under 2 kg</i>	<i>Pillede reker i pakninger over 2 kg</i>	<i>Totalt</i>
Danmark	Tonn	78 198	13	11 553	200	19 385	109 348
	NOK/kilo	12.45	8.46	42.06	58.83	36.81	
Storbritannia	Tonn	2 343	1 165	12 189	489	22 356	38 542
	NOK/kilo	22.38	38.56	43.50	46.48	40.79	
Sverige	Tonn	8 375	3 343	1 071	3 526	5 781	22 095
	NOK/kilo	22.55	31.07	41.10	38.92	39.59	
Frankrike	Tonn	2 949	58	1 039	1 218	515	5 779
	NOK/kilo	16.77	51.97	66.36	29.86	42.82	
Italia	Tonn	1 651	291	1 780	850	592	5 164
	NOK/kilo	42.18	62.35	68.57	72.69	48.75	
Tyskland	Tonn	898	270	564	911	2 158	4 801
	NOK/kilo	25.86	70.69	61.96	53.50	49.02	
Spania	Tonn	575	6	85	26	226	918
	NOK/kilo	45.34	43.31	57.39	75.43	47.18	

I de følgende underavsnitt vil vi gjennomgå en del sentrale markeder. Siden varmtvannsreker har en stor markedsandel i de største rekemarkedene har vi valgt å inkludere disse artene i vår beskrivelse.

5.3.1 Spania

Importen til det spanske markedet av reker har økt med 16 prosent over de siste årene, og i 2004 var importen om lag 140.000 tonn av alle arter (FAO stat). Blant annet har Argentina økt eksporten til Spania med 13 prosent. Varmtvannsreker har stor markedsandel, men eksportstatistikk for kaldtvannsreker viser at det totale volumet har økt i løpet av de siste årene. Samtidig har prisene for samtlige produktgrupper gått ned. Danmark er den største leverandøren av kaldtvannsreker til Spania. Tabell 12 viser en oversikt over importen til Spania, priser og hvilke land som er hovedleverandører.

Tabell 12 Importen av kaldtvannsreker til Spania fra 2001 til 2004. (Kilde: Eurostat)

			2001	2002	2003	2004
Fryst reker med skall (03061310)	Canada	Mengde tonn			2	
		Pris NOK/kilo			41.30	
	Danmark	Mengde tonn	390	331	422	508
		Pris NOK/kilo	50.21	43.73	52.99	47.25
	Estland	Mengde tonn		13	51	23
		Pris NOK/kilo		17.21	15.36	14.22
	Island	Mengde tonn	29		238	41
		Pris NOK/kilo	53.36		37.72	39.94
Norge	Mengde tonn	7		4	3	
	Pris NOK/kilo	82.41		57.47	31.98	
<i>Totalt volum</i>			<i>425</i>	<i>344</i>	<i>717</i>	<i>575</i>
Ferske reker med skall (03062310)	Danmark	Mengde tonn	9	12	9	6
		Pris NOK/kilo	62.45	75.44	94.63	43.31
	Norge	Mengde tonn			1	
		Pris NOK/kilo			181.80	
<i>Totalt volum</i>			<i>9</i>	<i>12</i>	<i>10</i>	<i>6</i>
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Danmark	Mengde tonn	40	43	25	25
		Pris NOK/kilo	91.30	68.73	79.88	87.56
	Grønland	Mengde tonn				1.6
		Pris NOK/kilo				33.41
	Island	Mengde tonn	8			33
		Pris NOK/kilo	57.61			43.93
	Norge	Mengde tonn	26	14	22	25
		Pris NOK/kilo	69.49	60.55	47.50	47.05
<i>Totalt volum</i>			<i>74</i>	<i>57</i>	<i>46</i>	<i>85</i>
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Danmark	Mengde tonn	25	27	27	26
		Pris NOK/kilo	77.31	69.20	72.97	75.43
	Norge	Mengde tonn	1	2	2	
		Pris NOK/kilo	84.28	85.14	79.26	
<i>Totalt volum</i>			<i>26</i>	<i>29</i>	<i>29</i>	<i>26</i>
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Danmark	Mengde tonn	150	147	147	226
		Pris NOK/kilo	53.37	52.17	53.27	47.18
	Norge	Mengde tonn			2.2	
		Pris NOK/kilo			62.31	
<i>Totalt volum</i>			<i>150</i>	<i>147</i>	<i>149</i>	<i>226</i>
<i>Totalt alle produkter</i>			<i>685</i>	<i>589</i>	<i>950</i>	<i>918</i>

Spania er som allerede nevnt den største importøren av reker i EU, men omsetningen av kaldtvannsreker har vært relativt beskjeden i dette markedet. Middelhavsland generelt har vært preget av tradisjonelle sjømatprodukter, det vil si hel fisk, reker med hode og så videre. Bearbeidede produkter av fisk generelt og reker spesielt (pillede) er relativt ukjent i Spania.

Men også i Middelhavslandene er faktorer som påvirker konsumet i endring; det vil si utearbeidende kvinner, endret livsstil og helsefokuseringen innen mat. Dette medfører at produktene som tilbys blir mer bekvemme og lettere tilgjengelig. I motsetning til Josupeits (2004) antagelse om at markedsmulighetene for kaldtvannsreker er små, er det mulig at pillede reker vil komme til å bli etterspurt også i det spanske markedet over tid.

Mesteparten av rekene som konsumeres i Spania er hele; ferske og frosne. 50-60 prosent av rekene konsumeres i restauranter og i tapasretter (Josupeit 2004).

5.3.2 Frankrike

Frankrike er den nest største importøren av reker i EU, og landet har økt importen fra omtrent 70.000 tonn i 2000 til nesten 100.000 tonn i 2004 (alle arter). Frankrike leder også an "boomen" innen kjølte kokte hele reker. 25 prosent av den franske importen kommer fra Brasil. Deretter følger Madagaskar, Nederland, Ecuador og Indonesia. Reker fra Madagaskar oppnår imidlertid høyere pris enn den brasilianske importen, men det er likevel en nedadgående prisutvikling for importerte reker. Videre har tilbudet av bearbejdede rekeprodukter økt i Frankrike (Sullivan 2005).

Tabell 13 Importen av kaldtvannsreker til Frankrike fra 2001 til 2004. (Kilde: Eurostat)

			2001	2002	2003	2004
Frysede reker med skall (03061310)	Canada	Mengde tonn	16	48	30	6
		Pris NOK/kilo	12.98	9.03	11.74	11.48
	Danmark	Mengde tonn	3 903	3 362	2 036	2 943
		Pris NOK/kilo	28.84	21.48	24.46	16.78
	Island	Mengde tonn	1 272	470	298	
		Pris NOK/kilo	20.42	16.88	16.96	
	Litauen	Mengde tonn		99	87	
		Pris NOK/kilo		16.56	17.62	
	Russland	Mengde tonn	138			
		Pris NOK/kilo	19.38			
<i>Totalt volum</i>			<i>5 329</i>	<i>3 978</i>	<i>2 450</i>	<i>2 949</i>
Ferske reker med skall (03062310)	Danmark	Mengde tonn	19	23	98	58
		Pris NOK/kilo	92.12	95.83	51.64	51.97
<i>Totalt volum</i>			<i>19</i>	<i>23</i>	<i>98</i>	<i>58</i>
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (1052010)	Danmark	Mengde tonn	1 099	506	1 007	1 039
		Pris NOK/kilo	44.66	83.05	58.76	66.36
<i>Totalt volum</i>			<i>1 099</i>	<i>506</i>	<i>1 007</i>	<i>1 039</i>
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Danmark	Mengde tonn	55	1 044	1 473	1 218
		Pris NOK/kilo	209.62	21.45	20.22	29.86
	Island	Mengde tonn	24			
		Pris NOK/kilo	37.82			
<i>Totalt volum</i>			<i>79</i>	<i>1 044</i>	<i>1 473</i>	<i>1 218</i>
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Danmark	Mengde tonn	286	662	471	435
		Pris NOK/kilo	41.06	30.85	37.65	40.62
	Island	Mengde tonn	266	197	296	80
		Pris NOK/kilo	48.86	37.59	35.66	54.80
<i>Totalt volum</i>			<i>552</i>	<i>860</i>	<i>766</i>	<i>515</i>
<i>Totalt alle produkter</i>			<i>7 079</i>	<i>6 410</i>	<i>5 794</i>	<i>5 779</i>

Importen av kaldtvannsreker til Frankrike har gått ned fra 7.059 tonn i 2001 til 5.722 tonn i 2004. Mindre import for produktgruppen fryst m/u skall er forklaringen på denne tilbakegangen. Prisene har også vært nedadgående på det franske markedet. Prisdifferansen mellom de ulike leverandørlandene kan ikke forklares ut fra tabellen siden det ikke fremkommer hvilke konkrete produkter og størrelsessortering det opereres med. Tabellen viser at Danmark er den største importøren i markedet, etterfulgt av Island.

5.3.3 Storbritannia

Storbritannia er det tredje største markedet for reker i EU, og importen har økt de siste 8 årene, og hadde et rekordår i 2004 med 90.000 tonn (alle arter) (Sullivan, FAO 2005). Storbritannia er det desidert største markedet for pillede reker, og importerer kaldtvannsreker fra Island, Norge, Canada, Grønland og Danmark. Frosne kaldtvannsreker har gått tilbake, mens kjølte kaldtvannsreker har økt. Videre har både frosne og ferske varmtvannsreker vunnet terreng i Storbritannia. Storbritannia er et "kokt og pillet marked". Mesteparten av skallreker som ble importert til Storbritannia blir videre bearbeidet (kokt og pillet) i Storbritannia. I henhold til Josupeit (2003) er *Pandalus borealis* foretrukket, men også i dette markedet har varmtvannsreker fra India, Bangladesh og Pakistan økt i volum.

Tabell 14 viser at importert volum til Storbritannia har holdt seg relativt stabilt rundt 38-40.000 tonn. Den produktgruppen som har størst importvolum er tilberedte/konserverte reker (pillede), og volumet av disse rekene har økt spesielt fra 2002-2004.

Tabell 14 Import av kaldtvannsreker til Storbritannia 2001-2004. (Kilde: Eurostat)

			2001	2002	2003	2004
Fryste reker med skall (03061310)	Canada	Mengde tonn	52	52	16	49
		Pris NOK/kilo	22.33	15.18	16.75	14.28
	Danmark	Mengde tonn	1 810	3 357	2 637	2 017
		Pris NOK/kilo	33.64	30.03	25.57	23.30
	Estland	Mengde tonn	57	16	49	
		Pris NOK/kilo	25.70	22.24	15.58	
	Grønland	Mengde tonn		2 068		
		Pris NOK/kilo		5.08		
	Island	Mengde tonn	75	185	24	256
		Pris NOK/kilo	29.38	19.06	49.54	16.95
	Litauen	Mengde tonn		21		
		Pris NOK/kilo		18.83		
	Norge	Mengde tonn			17	21
		Pris NOK/kilo			18.53	18.41
Totalt volum			2 000	5 699	2 743	2 343
Ferske reker med skall (03062310)	Danmark	Mengde tonn	393	891	918	1 155
		Pris NOK/kilo	48.80	44.55	40.21	38.83
	Norge	Mengde tonn				10
		Pris NOK/kilo				5.97

forts. tabell 14

<i>Totalt volum</i>			396	891	918	1 165	
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Canada	Mengde tonn	64	27	309	59	
		Pris NOK/kilo	54.46	32.74	38.43	41.66	
	Danmark	Mengde tonn	178	2 618	3 649	4 399	
		Pris NOK/kilo	81.26	49.14	44.79	43.72	
	Island	Mengde tonn	7 399	6 440	8 384	7 730	
		Pris NOK/kilo	51.11	44.56	39.70	43.39	
	Norge	Mengde tonn	118	430			
		Pris NOK/kilo	41.17	42.41			
<i>Totalt volum</i>			7 760	9 519	12 342	12 189	
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Canada	Mengde tonn	61		92	79	
		Pris NOK/kilo	45.75		36.83	50.05	
	Danmark	Mengde tonn	829	168	164	232	
		Pris NOK/kilo	49.00	47.39	48.62	50.86	
	Norge	Mengde tonn	549	187	123	177	
		Pris NOK/kilo	38.57	38.55	38.93	39.09	
	<i>Totalt volum</i>			1 441	355	380	489
	Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Canada	Mengde tonn	2 059	2 933	3 031	5 029
Pris NOK/kilo			50.22	38.55	38.33	40.28	
Danmark		Mengde tonn	2 733	815	309	225	
		Pris NOK/kilo	52.13	41.68	36.85	40.63	
Færøyene		Mengde tonn	2 253	2 246	2 285	1 448	
		Pris NOK/kilo	40.48	35.83	34.68	37.32	
Grønland		Mengde tonn		46	2	643	
		Pris NOK/kilo		26.55	31.18	31.45	
Island		Mengde tonn	10 022	12 343	13 078	9 756	
		Pris NOK/kilo	48.12	41.59	39.27	43.88	
Norge		Mengde tonn	7 804	5 897	4 681	5 257	
		Pris NOK/kilo	42.87	38.60	35.98	37.63	
<i>Totalt volum</i>			24 871	24 280	23 386	22 356	
Totalt alle produkter			36 467	40 745	39 768	38 542	

5.3.4 Sverige

Norges viktigste rekemarked er Sverige. Dette markedet svært sensitivt med hensyn til både volum- og prisendringer, noe som kan bety at dette markedet er mettet. Vi vil likevel inkludere importstatistikk til Sverige.

Tabell 15 Import av kaldtvannsreker til Sverige 2001-2004. (Kilde: Eurostat)

			2001	2002	2003	2004
Fryste reker med skall (03061310)	Canada	Mengde tonn	6	11	2	
		Pris NOK/kilo	30.76	24.10	51.41	
	Danmark	Mengde tonn	8 259	7 076	7 899	8 328
		Pris NOK/kilo	28.84	25.50	25.16	22.52
	Island	Mengde tonn	13	14	13	29
		Pris NOK/kilo	27.38	18.58	25.94	29.31
	Norge	Mengde tonn	70	63	55	17
		Pris NOK/kilo	23.43	20.68	26.64	26.10
Russland	Mengde tonn	47				
	Pris NOK/kilo	8.46				
<i>Totalt volum</i>			<i>8 395</i>	<i>7 166</i>	<i>7 969</i>	<i>8 375</i>
Ferske reker med skall (03062310)	Danmark	Mengde tonn	220	244	389	646
		Pris NOK/kilo	41.36	41.67	32.03	30.71
	Island	Mengde tonn	20	2		
		Pris NOK/kilo	4.42	46.82		
	Norge	Mengde tonn	1 570	1 769	2 236	2 697
		Pris NOK/kilo	41.88	35.67	32.91	31.16
<i>Totalt volum</i>			<i>1 811</i>	<i>2 014</i>	<i>2 625</i>	<i>3 343</i>
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Canada	Mengde tonn		4		
		Pris NOK/kilo		51.47		
	Danmark	Mengde tonn	389	247	576	372
		Pris NOK/kilo	38.38	32.66	30.44	36.02
	Island	Mengde tonn	11	3		
		Pris NOK/kilo	34.24	34.85		
	Norge	Mengde tonn	10	1	19	698
		Pris NOK/kilo	44.95	43.29	42.75	43.81
<i>Totalt volum</i>			<i>411</i>	<i>255</i>	<i>595</i>	<i>1 071</i>
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Canada	Mengde tonn	6	12	21	
		Pris NOK/kilo	34.18	40.02	38.19	
	Danmark	Mengde tonn	1 410	2 452	1 922	2 310
		Pris NOK/kilo	36.68	32.50	37.75	35.58
	Grønland	Mengde tonn				6
		Pris NOK/kilo				69.24
	Island	Mengde tonn	88	34	25	
		Pris NOK/kilo	40.66	32.34	38.18	
Norge	Mengde tonn	1 446	2 166	1 513	1 210	
	Pris NOK/kilo	51.63	43.62	45.72	45.16	
<i>Totalt volum</i>			<i>2 950</i>	<i>4 664</i>	<i>3 481</i>	<i>3 526</i>
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Canada	Mengde tonn	668	1 088	1 066	1 012
		Pris NOK/kilo	49.96	46.00	42.21	41.36
	Danmark	Mengde tonn	1 109	902	1 125	1 351
		Pris NOK/kilo	44.48	41.93	43.69	38.74
	Færøyene	Mengde tonn	18			5
		Pris NOK/kilo	38.07			33.96
	Grønland	Mengde tonn				23
		Pris NOK/kilo				48.66
Norge	Mengde tonn	5 104	4 869	4 512	3 391	
	Pris NOK/kilo	46.33	39.56	39.30	39.35	
<i>Totalt volum</i>			<i>6 900</i>	<i>6 859</i>	<i>6 702</i>	<i>5 781</i>
<i>Totalt alle produkter</i>			<i>20 466</i>	<i>20 958</i>	<i>21 372</i>	<i>22 095</i>

Den totale importen til Sverige har økt litt de siste årene. Norge og Danmark er hovedleverandør til det svenske markedet, hvor Norge er hovedleverandør av pillede reker. Prisene til det svenske markedet har heller ikke falt så drastisk som i andre europeiske markeder, men prisene er heller ikke spesielt høye.

5.3.5 Tyskland

Utviklingen på rekemarkedet i Tyskland har også vært positiv med en jevn økning de siste årene. Den samlede rekeimporten (alle arter) ligger på rundt 20-30.000 tonn i året. I 2004 ble det importert 30.000 tonn til det tyske markedet. Importen fra Danmark, Nederland og Thailand utgjør over halvparten av volumet. Utenom Storbritannia har samtlige land økt sin eksport til Tyskland de siste årene.

Det tyske markedet er det 10-ende største markedet for norske reker, men den direkte norske eksporten til Tyskland har vært beskjeden. Totalmengden i 2003 var 201 tonn, og kvantumet ble redusert til 98 tonn i 2004. Gjennomsnittsprisen økte noe fra 41,81 NOK til 50,50 NOK fra 2003 til 2004. I henhold til Martinussen og Nilsen (2005) så har denne økte gjennomsnittsprisen skjedd gjennom en dreining i produktsammensetningen, hvor en større andel av bearbejdede produkter har kommet inn på markedet.

I følge Martinussen og Nilsen (2005) består det tyske markedet av tre hovedkategorier reker, nordsjøreker (*Crangon crangon*), varmtvannsreker (*Pandalidae*), og kaldtvannsreker (*Pandalus borealis*). Konsumet av reker er relativt beskjedent, men henger naturlig nok sammen med at den tyske befolkning har et beskjedent sjømatkonsum. Kreps- og bløtdyr utgjorde 12 prosent av markedet for fisk og sjømat i 2004, og reker var det mest populære krepsdyret.

Bekvemme rekeprodukter øker i Tyskland. Atmosfærepakkede produkter, selvbetjeningsprodukter og dypfrysede produkter er populære. Rekesalater har en betydelig markedsandel i Tyskland.

Det tyske markedet er sensitivt overfor negative medieoppslag, og spesielt oppslag om medisinerings av fisk kan være utslagsgivende. Siden tyske konsumenter i liten grad skiller mellom ulike rekearter og fangstmetoder kan negative oppslag om reker generelt påvirke hele rekemarkedet.

Tabell 16 Import av kaldtvannsreker til Tyskland 2001-2004. (Kilde: Eurostat)

			2001	2002	2003	2004
Fryste reker med skall (03061310)	Canada	Mengde tonn	1		4	
		Pris NOK/kilo	15.20		16.56	
	Danmark	Mengde tonn	620	635	711	778
		Pris NOK/kilo	42.67	34.94	33.32	27.24
	Estland	Mengde tonn			69	101
		Pris NOK/kilo			12.82	17.69
	Island	Mengde tonn	20	24	1	17
		Pris NOK/kilo	70.13	49.28	34.99	12.57
Norge	Mengde tonn	15			2	
	Pris NOK/kilo	52.86			13.38	
<i>Totalt volum</i>			<i>684</i>	<i>658</i>	<i>785</i>	<i>898</i>
Ferske reker med skall (03062310)	Danmark	Mengde tonn	287	50	165	270
		Pris NOK/kilo	73.47	65.86	65.84	70.69
<i>Totalt volum</i>			<i>287</i>	<i>50</i>	<i>165</i>	<i>270</i>
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Danmark	Mengde tonn	495	398	382	536
		Pris NOK/kilo	62.81	50.22	55.09	61.94
	Færøyene	Mengde tonn	8			
		Pris NOK/kilo	74.03			
	Island	Mengde tonn	161	40	6	28
		Pris NOK/kilo	51.33	54.13	54.54	62.34
	Norge	Mengde tonn	2	1	15	
		Pris NOK/kilo	104.31	104.56	41.88	
<i>Totalt volum</i>			<i>666</i>	<i>438</i>	<i>403</i>	<i>564</i>
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Canada	Mengde tonn	7		2	19
		Pris NOK/kilo	39.21		33.31	40.66
	Danmark	Mengde tonn	1 868	1 136	764	409
		Pris NOK/kilo	72.25	61.36	46.63	66.48
	Island	Mengde tonn	79	139	552	474
		Pris NOK/kilo	62.16	47.10	36.91	42.76
	Norge	Mengde tonn	193	29	36	5
		Pris NOK/kilo	58.69	52.34	54.19	76.94
<i>Totalt volum</i>			<i>2 147</i>	<i>1 303</i>	<i>1 354</i>	<i>911</i>
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Canada	Mengde tonn	254	130	1 201	1 171
		Pris NOK/kilo	45.24	39.27	34.84	54.71
	Danmark	Mengde tonn	370	362	694	553
		Pris NOK/kilo	59.03	50.39	42.90	45.20
	Grønland	Mengde tonn				7
		Pris NOK/kilo				37.89
	Island	Mengde tonn	445	531	277	426
		Pris NOK/kilo	51.46	42.27	39.37	38.37
Norge	Mengde tonn	93	56	20		
	Pris NOK/kilo	57.36	37.78	37.52		
<i>Totalt volum</i>			<i>1 161</i>	<i>1 079</i>	<i>2 192</i>	<i>2 158</i>
Totalt alle produkter			4 945	3 528	4 899	4 801

5.3.6 Italia

Italia er det fjerde største markedet for reker i EU. Dette er også et marked som viser økning i rekekonsumet. Det er mange likhetstrekk med det spanske markedet, men her ser man at kokte og pillede reker har begynt å gjøre sitt inntog. Mange leverandørland er inne i det italienske markedet. De fem største rekeimportørene har om lag 60 prosent av den totale omsetningen, de resterende 40 % blir importert fra en rekke andre land.

Tradisjonelt har italienske forbrukere foretrukket store head-on reker, men i likehet med andre europeiske land har kokte pillede reker økt markedsandelene, spesielt innen restauranter (lavere sjikt) og i sjømatprodukter som salater og sjømatris. Det er også estimert at restaurantkonsumet av reker er 70 prosent (Josupeit 2004). Reke markedet i Italia har hatt en del opp- og nedganger de siste årene, ikke minst har de økonomiske forutsetningen vært av betydning. Blant annet medførte introduksjonen av Euro mindre kjøpekraft i 2002. Likevel er utviklingen på det italienske markedet positiv. Det som bør bemerkes med det italienske markedet er at 45 prosent av rekene som omsette er kaldtvannsreker, men at dette hovedsakelig er argentinske reker.

For importtall til det italienske markedet, se appendiks.

5.3.7 Russland

I en tidligere undersøkelse av det russiske markedet sa hver femte russer at reker var en av tre favoritter blant sjømatproduktene. Russerne mente at reker har god smak og er helsemessig riktig. Dessuten mener de at rekene er både sofistikert og trendy (Japan Nytt, EFF 2003). Russland importerte om lag 29.000 tonn kaldtvannsreker i 2004, hvorav 28.000 tonn frysede skallreker og det meste av dette fra Danmark. Den norske eksporten til Russland er liten, og har ligget rundt 60 tonn.

Tabell 17 Norsk eksport av reker til Russland 2002-2004. (Kilde: Eksportutvalget for fisk)

	2002		2003		2004	
	Verdi	Mengde	Verdi	Mengde	Verdi	Mengde
Reker, pillede, frysede i pakning over 2 kg	716	20	712	20	1144	31
Reker, pillede, frysede i pakning 2 kg eller mindre	-	-	827	23	164	4
Reker, pillede, tilberedt/konservert, i lake	413	8	41	1	1	0
Reker, tilberedt/konservert, ikke pillede fryst/i lake*	-	-	257	2	-	-
Reker, kokte, med skall, fryst	802	36	280	9	62	3
Reker, ikke rå/kokte med skall, fryst	-	-	34	2	654	19
<i>Total</i>	<i>1930</i>	<i>64</i>	<i>2151</i>	<i>56</i>	<i>2026</i>	<i>58</i>

Russland har blitt et nytt marked for norske reker. For å møte konkurransen og etablere seg i markedet har de tre norske rekebedriftene gått sammen om merkevaren "Troms". Dette generiske merket markedsføres i Russland. Det er foreløpig for tidlig til å slå fast hvorvidt merkevaren har oppnådd ønsket målsetting om penetrering av det russiske marked (se www.troms-shrimp.no).

Bilde 2 Logoen til merkevaren "Troms"

I dag er det i første rekke supermarkeder som er målet for salgs- og markedsinnsatsen på det russiske markedet. Selv om kaldtvannsreker ikke har noen tung tradisjon i det russiske kjøkkenet har produktene likevel fått sin plass i supermarkeder. En kort gjennomgang av status i fryse- og kjølediskene i de største supermarkedskjedene i utvalgte byer i det europeiske Russland viser at det er både frysede IQF-reker og skallreker samt en del lakereker i butikkene i dag. Det er et knippe distributører/foredlingsbedrifter i Russland som dominerer i Moskva og St. Petersburg. I andre regionsentra finner man igjen noen av disse, pluss lokale/regionale pakkere av lakereker.

Som et førsteinntrykk kan det se ut til at IQF-reker og frysede skallreker i forbrukerpakninger allerede er etablert i supermarkedene og frittstående mindre butikker i Moskva og St. Petersburg. I hvor stor grad de allerede etablerte merkene vil begrense mulighetene for nye aktører her er ett spørsmål man kan stille. Et delsvår på dette vil man få etter hvert som prosjektet "Troms - kvalitetsreker fra Norge" skrider frem.

5.3.8 USA

Ekspertutvalget for fisk har gjennomført en undersøkelse av det amerikanske markedet for kaldtvannsreker (Pasquine 2005). Her følger noen av konklusjonene og funnene fra rapporten.

Reker er den største sjømatartikkelen i USA, og kaldtvannsreker utgjør 2-3 prosent av dette markedet. Det amerikanske markedet for kaldtvannsreker var i 2004 på ca 11.000 tonn importerte reker, hvor 8.176 tonn var kokte og pillede reker fra Canada, og 11.685 tonn egne landinger av skallreker. Det er også verdt å merke seg at kaldtvannsreker utgjør en liten del sammenlignet med importen av varmtvannsreker (Josupeit 2003). Importen av reker fra Canada har stagnert de siste årene, samtidig som de innenlandske landingene har gått betydelig ned. Resultatet er at markedet for kaldtvannsreker til USA har minnet, til tross for at det totale rekemarkedet i USA har vokst.

30-50 prosent av kaldtvannsrekene blir kanalisert gjennom detaljhandelen. Det resterende volumet kanaliseres gjennom foodservice. Sistnevnte sektor omsetter mellom 70-80 prosent av verdien, noe som indikerer at sektoren har bedre marginer. En annen viktig faktor som er verdt å trekke frem er at omsetningen av kokte pillede reker øker på bekostning av skallreker. Kaldtvannsreker i det amerikanske markedet brukes i salater, supper, sandwich, pasta, burritos og som fyll i andre produkter. Rapporten peker også på at det har blitt registrert at kjøkkensjefer har en tendens til å foretrekke kaldtvannsreker i restaurantene, dersom prisene er lik prisene for varmtvannsreker. Når det gjelder konsum, skiller ikke amerikanske konsumenter mellom kaldt- eller varmtvannsreker, noe som kan indikere at de ikke er villig til å betale en høyere pris for kaldtvannsreker enn for varmtvannsreker.

Siden tilgangen på varmtvannsreker er relativ stor har prisene på kaldtvannsreker ikke vært formidabel. Rå skallreker ble omsatt for USD 0,39 per pund. Kokte pillede reker fra Canada

ble omsatt for ca USD 3,00 per pund på grossistmarkedet, mens i detaljsektoren selges kaldtvannsreker fra 3,99-5,99 USD/pund. Det er en vis konsolidering i detaljist og restaurant-/cateringsektoren i USA, noe som har ført til at innkjøperne har større makt, og at rekeprisene har blitt lavere. Det har også vært hevdet at Canada skal igangsette en generisk kampanje for kaldtvannsreker på det amerikanske markedet. Dette vil i så fall gagne samtlige leverandører av kaldtvannsreker.

5.3.9 Japan

Importen av kaldtvannsreker til Japan har økt i løpet av nittitallet og begynnelsen av 2000-tallet. Til tross for at importen av kaldtvannsreker til Japan har vært økende, utgjør den kun 12-14 prosent av den totale rekeimporten. I 2004 ble det importert nesten 30.000 tonn kaldtvannsreker til Japan. Hovedleverandørene er Canada, Grønland, Norge, Island og Danmark. Tabellen under viser japansk import av kaldtvannsreker.

Tabell 18 Import av kaldtvannsreker til Japan i 2002, 2003, 2004

		Canada	Danmark	Estland	Grønland	Island	Norge	Russland	USA	Totalt
Frosne Skallreker	2002	9 368	724	302	8 489	1 130	850	8 961	305	30 130
	2003	8 938	852	294	9 180	1 203	876	8 641	285	30 289
	2004	8 469	549	263	7 683	717	576	8 911	253	27 554
Kokte pillede reker	2002	139	362		33	482	337			1 353
	2003	97	209		48	371	520		3	1 248
	2004	362	108		185	198	653		3	1 509
Totalt 2004		8 831	657	263	7 868	915	1 229	8 911	256	29 063

Hovedimportøren til det japanske markedet i 2004 var Canada, med en eksport på 8.831 tonn. Importen fra Canada har blitt redusert de siste årene. Den nest største importøren i 2004 var Grønland med 7.868 tonn. Også denne importen har minket.

5.3.10 Hjemmemarkedet

Det norske markedet for reker er heller ikke uinteressant. Tall fra Eksportutvalget for fisk viser at hjemmekonsumet av reker har økt med 13 prosent fra 2002 til 2003, og med ytterligere 7 prosent fra 2003 til 2004. I fjor konsumerte vi 10.315 tonn (produktvekt) reker her til lands. I volum konsumeres det mest ferske skallreker og frysede skallreker med henholdsvis 3.409 tonn og 3.470 tonn. Samtidig har volumet av lakereker også økt med 8 prosent fra 2003 til 2004. volumet i fjor var 2.099 tonn. I likhet med andre markeder har prisutviklingen på reker vært negativ fra 2003 til 2004.

Tabell 19 Norsk kjøpt husholdningskonsum av reker, produktvekt i tonn (Lien, 2005)

Reker	2001	2002	2003	01-02	02-03	2004	03-02
Frysede med skall	3893	3039	3338	-22 %	10 %	3470	4 %
Fersk med skall	2470	2889	2996	17 %	4 %	3509	17 %
I lake	2059	1962	1940	-5 %	-1 %	2099	8 %
Andre	338	614	1347	81 %	120 %	1237	-8 %
Totalt	8760	8504	9621	-3 %	13 %	10 314	7 %

Når det gjelder storhusholdningene i Norge var konsumet av skalldyr på 3.969 tonn i 2003, noe som var en marginal økning fra 1999 (2.927 tonn). Verdien på rekene til storhusholdningene økte med 2 prosent fra 2002 til 2003 (Lien 2004).

En undersøkelse av norske konsumenters holdninger i 2004, gjennomført for TNS-Gallup for EFF (Lien 2005), har mange faktorer som er viktig å legge merke til:

- Kvalitet er viktigst når forbrukerne skal kjøpe sjømat, etterfulgt av pris, at produktene kan dokumenteres ferske og utseende.
- Når respondentene ble bedt om å rangere deres favoritttyper av fisk/sjømat nevner 40 prosent reker. Dette er en sterk økning fra 2002 da 27 prosent svarte det samme.
- Hovedkonsumet av fisk/sjømat generelt er hjemme. 45 prosent handler sjømat i dagligvarehandelen, 17 prosent fisker selv/får av venner, 16 prosent handler på fisketorg/fiskebil og 12 prosent handler hos fiskebutikker.
- De viktigste grunnene til at norske kvinner ikke spiser mer sjømat er at de ønsker mer variasjon, samtidig som tilgjengeligheten er for dårlig.

5.4 Trender

Trender i markedene generelt styres av demografiske og verdibaserte (livsstil) faktorer, samt økonomiske, sikkerhets-/helsemessig og miljøbaserte elementer. De demografiske variablene som er av betydning for sjømatkonsumet generelt er at befolkningen eldes, husholdningsstørrelsen går ned og man har en mer etnisk diversitet i markedene. Når det gjelder verdibaserte variabler er det verdt å nevne at flere kvinner arbeider utenfor hjemmet, flere mennesker jobber hjemmefra og tiden er en knapphetsfaktor. Når det gjelder økonomiske og strukturelle variabler ser man at tilgjengeligheten øker, samtidig som man har en sterk konsentrering i detaljlistledet. Disse faktorene vil påvirke matvalget i større eller mindre grad, men bekvemmelighet er et sentralt stikkord.

I alle europeiske markeder er det ventet av konsumet av fisk vil øke. Årsaken er at man beveger seg mot en helsefokusering i matvanene, endrede livsstil, en rekke ”skandaler” innen andre næringsmidler (BSE, skrapesyke, etc.), samtidig som en rekke nye bekvemme produkter har blitt tilgjengelig. Dette ser man også på reker, hvor blant annet skallreker har tapt markedsandeler til pillede reker – konsumentene ønsker produkter som er lette å tilberede, samtidig som en større andel av konsumet skjer i cateringsegmentet.

Det forventes fremdeles vekst i rekemarkedene, men uten at prisene vil øke. Årsaken til dette kan være konkurransesituasjonen fra leverandørene, og dertil at supermarkedskjeder i større grad blir premissgivere med hensyn til pris og kvantum. Det forventes også at forbrukere/kjeder i større grad vil fokusere på organisk produksjon av oppdrettsarter, bevaring av naturlige ressurser og at detaljhandelen vil ha økt fokus på matvaretrygghet. Dette er imidlertid forutsetninger som gjelder all sjømat (Sullivan, FAO, 2005).

5.4.1 Etikk, dyrevelferd og bærekraftighet

Økologisk produksjon (spesielt oppdrett) har blitt mer relevant de siste årene. Selv om dette hovedsakelig gjelder andre produkter enn reker, vil økologiske og etiske forhold etter hvert også gjelde rekenæringen. Ikke minst blir det i større grad stilt krav til at fiskeriressursene skal utnyttes på en bærekraftig måte. For rekenæringen kan dette bli et problem, ettersom bifangst i rekestrål er vanlig (Cascorbi 2004). Bifangstproblematikken er mindre for kaldtvannsreker i Norge på grunn av skillerist/stenging av felt og så videre. I en Seafood Watch rapport går det frem at arter av kaldtvannsreker ikke er gjenstand for rovdrift, men bestander er følsom i likhet med andre naturlige ressurser.

I Informasjonsutvalget for reker sin aktivitetsplan for 2004 ble det poengtert at man ønsket en miljøsertifisering av norsk rekefiske. Dette innebar dokumentering av bærekraftig forvaltning og miljøvennlig rekefiske.

5.5 Markedsmessige barrierer og utfordringer

I møte med varmtvannsreker, samt andre leverandører av kaldtvannsreker i markedet støter norskproduserte reker på mange utfordringer. I dette kapitlet vil det pekes på en del sentrale barrierer og utfordringer rekenæringen står overfor.

Rekebedriftene vi intervjuet mente at norske reker primært konkurrerer med kjøtt og kylling, og deretter med varmtvannsreker. Utover denne konkurransen møter norske aktører konkurranse fra andre produsenter av *Pandalus borealis*.

I vårt viktigste marked (EU) er det toll ved innførsel av reker. Den norske tollen til EU er konkurransevridende og til ulempe for norsk industri, mens til fordel for islandsk og grønlandske leverandører. Toll på produktene er ikke til hinder for norskproduserte varer så fremst tollsatsene er lik for andre leverandørnasjoner. For eksempel har islandske og norske produkter samme tollsats til det russiske markedet. Derimot er norsk sjømateksport pålagt eksportavgift (0,5 prosent), samt at norske varer møtes med tollhindringer til EU-markedet. Dette unngår islandske og grønlandske produsenter. Tollsatsene varierer med hensyn til fiskeslag og produktgruppe. Generelt vil bearbejdede produkter ha betydelig høyere sats enn ubearbejdede råvarer. Tollsatsene for reker er gjengitt i tabellen under.

Tabell 20 Tollsats for ulike rekeprodukter til EU markedet

	Norge og EØS-land	Bundet tollsats
Fryste reker. Rå, kokte m/skall*	12 %	12 %
Ferske reker. Rå	12 %	12 %
Pillede, fryste reker (hermetisk lukkede)	7,5 %	20 %
Pillede, i lake	20 %	20 %
Reker ellers (unntatt pillede fryste og i lake)	20 %	20 %

* Gjelder alle arter utenom arten *Crangon* (hestereker som har 18 % toll)

Som tabellen viser er tollsatsen for fryste pillede reker minst. Bundet tollsats gjelder for tredjelands import. I følge rekebedriftene er dette konkurransevridende siden islandske og grønlandske fangster ikke møtes med denne tollsatsen. Likeledes vil norsk råstoff som bearbejdes på Island ikke ha tilsvarende tollsats som reker levert av norske bedrifter. I følge bedriftene vi intervjuet er det her problemet ligger.

Norge har også en kvote til EU som er unnlatt toll (bilateral kvote). På reker er det følgende kvoter som har 0 prosent i toll.

▪ Reker pillede og frosne,	5.500 tonn
▪ Reker, ikke frosne og pillede	1.000 tonn
▪ Reker, pillede og frosne i hermetisk lukkede pakning ³	2.500 tonn
▪ Skallreker/hummer frosne/ferske	1.850 tonn
▪ Gatt-kvot:	500 tonn ikke bearbejdet

³ Tilleggskontingent for frosne pillede reker når det er en løsning på spørsmålet om fisk og fiskevarer som landes i Norge av EU-fartøy gis mulighet for transitt. Så langt har dette spørsmålet ikke blitt løst.

Canadiske pillede reker møter en tollsats på 20 prosent til EU. I april 1999 åpnet EU en autonom kvote på 4.000 tonn for kokte og pillede reker som fikk en tollsats på seks prosent som canadiske eksportører kan benytte. Betingelsen for bruk av kvoten er at rekene inngår i videre bearbeiding i EU-bedrifter. Denne kvoten er imidlertid ikke eksklusiv for Canada, og kan også benyttes av andre land. Kvoten ble utvidet til 5.000 tonn for 2001 til 2003, og etter begjæring fra Danmark, ytterligere utvidet i 2004 til 7.000. I hvor stor grad kvoten er blitt utnyttet er ukjent.

Norske rekeprodukter blir også ilagt toll på varer som sendes til øvrige markeder. I Russland er tollsatsen på reker 10 prosent. Dette gjelder frosne, ferske, pillede, upillede, kokt eller rå, og i lake. For reker i lufttett emballasje og reker i pakker under 2 kg er tollsatsen 20 prosent. Men som nevnt er ikke disse tollsatsene særegne for norske leverandører. I følge representant fra EFF har ikke norske aktører toll til USA i likhet med canadisk rekeimport.

5.6 Konklusjon

- Konkurransen i våre kjernemarkeder har blitt tilspisset. Resultatet er fallende priser, og lav inntjening. I tillegg produserer vi mest pillede reker hvor konkurransesituasjonen er verst.
- Storbritannia, Sverige, og Finland er relativt konservative markeder i dag med hensyn til anvendelse av reker, med sterk konkurranse og prispress.
- Norsk rekenæring er i større grad nødt til å ekspandere til nye markeder, hvor konkurransen er mindre, og potensiale for vekst er størst.
- Cateringsektoren er segmenter som ikke er fullt utnyttet i en rekke markeder.
- Norges tollsats på reker til EU er konkurransevridende i forhold til våre konkurrentland, noe som forverrer situasjonen i EU markedet.
- Norsk rekenæring har havnet i en ”commodity-felle” og produktene er lite differensierte. Utfordringen blir derfor å produsere produkter som genererer høyere verdi.

6 VEIVALG FOR NORSK REKENÆRING

Det forventes ikke mindre produksjon av reker i tiden fremover, selv om rekebestandene følger naturlige svingninger. Med utgangspunkt i dagens situasjon, hvor man ser stadig større inntog av varmtvannsreker til Europa, er det urealistisk å forvente at dagens produksjon/produkter vil generere høyere pris. Hva kan man så gjøre for å befeste sin posisjon, og øke lønnsomheten i rekeindustrien?

På markedssiden kan ”problemet” løses ved ulike strategier:

1. Videreutvikle eksisterende og kjente markeder
2. Etablere markedskanaler til nye markeder/segmenter
3. Produktutvikling i eksisterende og nye markedet

I det videre vil disse mulige markedsstrategiene drøftes.

6.1 Utvikle eksisterende markeder

Det forventes vekst i oppdrett av reker. Konsekvensen av dette er at tilbudet øker, og prisene kan gå ytterligere ned. I henhold til Josupeit (2003) er det største problemet i dagens marked at *Pandalus borealis* eksportørene er avhengig av ett marked, nemlig Storbritannia. Perioder med overforsyning får dermed dramatiske konsekvenser for prisen på rekene. Dette er tydelig de siste åene hvor prisene har falt betydelig. Dette gjør at markedsdifferensiering er en nødvendighet.

Norske bedrifter har ulike strategier for å kommunisere med markedet. Stella Polaris har egne salgskontorer, Uniprawns omsetter reker gjennom Royal Greenland systemet og Nergård bruker Helland AS som salgskontor. Hovedmarkedene for alle disse bedriftene er Europa og Russland. I tillegg leverer en bedrift til Asia og USA. Markedsføringskapasitet ble pekt ut som en ”akilleshæl”, og de tre bedriftene har derfor etablert merkenavnet ”Troms”, som benyttes mot Russland. Hvorvidt dette tiltaket er en suksess eller ikke er det for tidlig å uttale seg om. Det ble også poengtert fra en rekebedrift at markedet for pillede reker er utfordrende. Ikke minst er produktet for generisk, og for eksempel går samtlige rekeprodukter under betegnelsen ”Nord-atlantisk”. En løsning som ble nevnt er å differensiere produktene, og ikke minst kommunisere hvorfor våre produkter er dyrere. Også de andre bedriftene nevnte tilsvarende forhold.

Et annet forhold som bør drøftes er om det er mulig å bedre utnytte forskjellen mellom store og små reker. På neste side er en prisliste over ulike priser for ulike rekeslag i en del sentrale markeder.

Tabell 21 Gjennomsnitt av prisen 15 nov 2004. (Globefish European price report 2004)

Art	Produkt	Grading (pc/lb)	Pris/kg (EURO)	Land	Opphav
Cheneese mud shrimp	Fryst, IQF, 30 % glasering	10-30	5,95	Europa	Indonesia
		30-50	6,0		
		100-200	3,10		
Varmtvannsreker	Fryst, hel	10-20	13	Nederland	Kenya
		31-40	9,0		
		81-100	3,70		
	Fryst, Head-on	10-20	3,60	Spania	Côte d'Ivoire, Far East
		21-30	2,85		
		31-60	1,95		
	Fryst, pilled, 25 % glasering	10-20	7,15	Spania	Côte d'Ivoire, Far East
		60-80	3,90		
		200-300	2,73		
	Fryst, pilled, 40 % glasering	30-50	7,55	Spania	Côte d'Ivoire, Far East
		70-100	2,75		
		100-200	2,30		
Whiteleg shrimp	Fryst, IQF, headed, shell-on	26-30	5,83	Europa	Kina
		21-35	5,18		
		36-40	4,94		
Brown Shrimp Crangon crangon	Fersk – hel	Nr 1	3,93	UK (fob)	Uk
		Nr 2	3,57		
		Nr 3	2,86		

Norske reker møter konkurranse fra både varmtvannsreker og fra andre produsenter av kaldtvannsreker. Det som er viktig å merke seg i tabellen ovenfor er forskjellen i pris mellom de ulike artene og mellom store og små reker. Det som bør undersøkes videre er hvorvidt potensialet for differensiering med hensyn til størrelse er utnyttet fullt ut. Dersom man ønsker å pleie eksisterende markeder er det nettopp en mulighet for utnyttelse av prisforskjellen på store og små reker. I følge rekebedriftene fulgte tilbudet av store reker naturlige svingninger i bestanden. Rapporten vil ikke drøfte dette videre, men det påpekes at dette bør utredes nærmere.

Når det gjelder videreutvikling i eksisterende og kjente markeder, er det flere forhold som må tas i betraktning. På de kjente rekemarkedene er konkurransen stor samtidig som disse markedene (spesielt Sverige) er svært prissensitive. For å forsterke sin markedsposisjon kreves ytterligere innsats i kunderelasjoner og markedsføringskroner. I tillegg vil man til stadig møtes av mottiltak fra konkurrerende bedrifter. Etter vår oppfatning kan dette være vanskelig både siden markedene er prissensitive, konkurransen er hard og marginene er små.

Selv om man kan utvide markedet i Storbritannia, er det vanskelig uten betydelig markedsføringsinnsats. Man kan derfor heller søke å utvide de markedene hvor norske reker ikke har en betydelig eksport, eksempelvis Russland, USA og Japan. Det er også verdt å merke seg at Canada skal igangsette generiske kampanjer på det amerikanske markedet.

Nærhet til markedet har vært trukket frem som en god konkurransestrategi, og derfor kan ”nye” markeder i Europa være aktuelle strategier, eksempelvis Italia, Spania, Portugal og Tyskland.

6.2 Nye markeder og markedssegmenter - cateringsektoren

Etablering av nye markedskanaler, det vil si å utvikle markedet i andre land, samt å utnytte andre segmenter en annen farbar vei. Som vi påpekte i forrige avsnitt er blant annet det russiske markedet interessant både med hensyn til beliggenhet og størrelse, samtidig som markedet ikke er fullt utnyttet. Asiatiske land er også interessant på grunn av høyt sjømatkonsum og preferanser for norske sjømatprodukter.

Segmentering av markedet er også en vei som kan føre frem. I denne sammenheng vil det spesielt pekes på cateringsektoren i Europa, hvor potensialet for markedsvekst fortsatt er til stede. På detaljnivå ser man at ferdigretter og kjølte porsjoner ennå har et uutnyttet potensial, samtidig som det finnes ubenyttede deler av cateringsektoren, eksempelvis "sosial catering" (institusjoner).

Catering sektoren står for mye av konsumet av fisk. Denne sektoren er i mange land organisert gjennom sentrale innkjøps enheter, som aggregerer store mengder sjømat. I Europa generelt representerer cateringsektoren en signifikant del av salget av fisk. For eksempel utgjør cateringsektoren i Frankrike 1/3 av fiskemarkedet. Et annet eksempel er cateringsektoren i Storbritannia hvor det er ca 200.000 enheter. I disse utsalgene er reker en del av en rekke produkter som kan tilbys forbrukere. Dessuten har utsalg for hurtigmat økt.

I neste avsnitt vil rapporten gå inn på veksten i cateringmarkedet, hvor det tyske og japanske markedet brukes som eksempler. Dette er også i tråd med det rekebedriftene uttalte; Nye segmenter er av interesse, siden dette kan åpne nye muligheter for norske reker. De nye markedene rekebedriftene anså som mest interessante var: Russland, Øst-Europa, Asia (Japan og Kina) og USA. Mulighetene for reker i cateringsektoren i spesielt Russland og Øst-Europa er lite kjent, og derfor vil vi ikke ta med disse i denne rapporten.

6.2.1 Tyskland

En studie gjennomført av FIZ i Tyskland estimerer at 70 prosent av fiske- og sjømatforbruket vil skje gjennom cateringsektoren, og utsalgssted som restauranter og bistroer, men også nye utsalgssteder som eksempelvis bensinstasjoner. Generelle trekk med det tyske markedet:

- Tyske konsumenter ønsker produkter som er lettvinne å tilberede, gir bedre helse og er biologisk produsert. Dessuten er konsumenten opptatt av kropp, sjel, samfunn og miljø. Tyske konsumenter er gjerne moraliserende og tyr fort til begreper som "bio" og "øko".
- Forbrukerne ønsker mer lettvinne produkter, ferdigretter og frysede produkter. De har høy kvalitets- og merkebevissthet.
- Økende konsum utenfor hjemmet, samt viktig med mindre pakningsenheter.

Tyskerne spiser oftest fisk på ferie eller på restaurant. Hjemmekonsumet i Tyskland utgjør om lag 12,8 mrd NOK, mens konsumet ute ca 5,2 mrd NOK. Reker og skalldyr står for om lag 11 prosent av konsumet, noe som er en nedgang fra 13 prosent i 2000⁴.

⁴ Når det gjelder konsumet av de ulike produktkategoriene er frysede fiskevarer mest populært med 32 prosent av konsumet i 2002 (i 2000 var denne andelen 25 prosent). Konsumet av hermetikk og marinader har vært relativt stabilt med 29 prosent, og ferskfisk har gått ned fra 14 prosent i 2000 til 12 prosent i 2002.

Forventningene til markedet er at fiskekonsumet hjemme blir redusert, mens konsumet ute øker. Institusjoner og kantine, take-away og utespising har økt, mens tilberedning i hjemmene har gått ned.

Det som kan påvirke konsumet er:

- Utvikling av flere (fryste) ferdigretter med mer variasjon for omsetning i Aldi/Lidl.
- Ferske reker som status/image produkt i ”høystatusbutikker”.
- Tilstedeværelse i kantiner, home-delivery og take-away.

Hva som kan være viktig mot tyske konsumenter er å dokumentere eksempelvis ressursforvaltning, økologisk produksjon, tilsetningsstoffer og uavbrutt kjølekjede. Andre strategier er ”trading-up”, det vil si dyrere produkter med image/historie, eller ”trading-down” – effektivt og billig.

6.2.2 Japan

En japansk ”Spørreundersøkelse vedrørende restaurantmat og bruk av ferdigmat” (EFF, Japan Nytt 2003), viser at antallet som ønsker å spise på restaurant er økende. Tendensen var at forbrukere foretrekker restaurantmat fremfor ferdigmat. Samtidig er antall besøkende på restauranter synkende. Videre ble ferdigmat foretrukket fremfor restaurantmat, og hjemmelaget fremfor ferdigmat. I følge undersøkelsen reflekterer resultatene de vanskelige økonomiske forholdene i Japan. På den ene siden er japanske forbrukere mer økonomisk orientert, og bruker stadig mindre til mat. På den annen side er kravene til matvaretrygghet og helse stadig sterkere med hensyn til maten på restauranter og i ferdigvaremarkedet.

Blant unge konsumenter er lettvinthet og gourmetmat vektlagt.

Mat som er bra for helsen er viktig blant japanske forbrukere. Stadig flere japanere bruker ferdigmat, og en årsak til dette er at de ønsker å bruke mindre tid på matlagning. På spørsmålet ”Hva legger du mest vekt på ved måltider” svarte nesten 60 prosent helse og trygghet. Andre forhold var god smak, lettvinthet og slankende (EFF, Japan nytt 2003).

6.3 Mulighet for produktutvikling i eksisterende og nye markeder

Reker selges hovedsakelig som rå eller kokte, fryste eller fersk, pillede eller upillede. Frossen reke blir solgt på to måter, i frosset blokk eller IQF (individually quick frozen), og begge typer er glassert. Reker brukes for eksempel i salater, sammen med pasta og i sandwich.

Selv om anvendelsen av reker er stor har selve rekeproduktet vært relativt uforandret. I tillegg viser trender og importstatistikk fra en del markeder at konsumet av bekvemme og bearbejdede produkter øker. Tyskland er et godt eksempel på et slikt marked. Dette åpner mulighetene for å videreutvikle produktspekteret, og dermed kunne differensiere reker. For eksempel større differensiering av størrelse og kvalitet på reker, merkevarebygging (med kvalitetsstandarder), og nye produkter á la marinerte produkter.

Bildene nedenfor illustrerer produkter på det engelske markedet. Disse bildene er fra april 2005.

Bilde 3 Et typisk rekeprodukt; Sandwich med reker og majones. Dette produktet hadde en utsalgspris på £1,50, ca 18 kroner (Foto: Heide og Østli, Fiskeriforskning)

Bilde 4 Det fantes også flere produkter som dette, rekecocktail med reker og majones. Dette produktet kostet £2,29, dvs. 28 kroner (Foto: Heide og Østli, Fiskeriforskning)

Bilde 5 Salat med reker, pasta, gulrot og mais. Prisen for produktet er £2,99, om lag 35 kroner (Foto: Heide og Østli, Fiskeriforskning)

Bilde 6 Begge disse produktene fra hhv Young's Bluecrest og Tesco koster £3,99, ca 50 kroner. Som bildene viser fokuseres det på rekestørrelsen for begge produktene (Foto: Heide og Østli, Fiskeriforskning)

Andre rekeprodukter bruker opprinnelsesmerking tydelig på pakken, eksempelvis reker fra Grønland og Canada.

Bilde 7 Begge produktene overfor kommer fra Mark & Spencer, og koster £3,99 (ca 50 norske kroner). Dette indikerer at opprinnelsen av disse produktene ikke spiller noen rolle i prisfastsettelsen til konsumentene. Samtidig kan man registrere at nesten alle rekeproduktene som ble kartlagt og som er pakket tilsvarende som disse prisen likt, dvs. £3,99 uavhengig av hvilken butikkjede (Foto: Heide og Østli. Fiskeriforskning)

Bilde 8 Dette rekeproduktet prises derimot høyere enn de andre, £4,79, rett under 60 norske kroner. Årsaken er at produktet selges under merkenavnet "Tesco's finest" (Foto: Heide og Østli, Fiskeriforskning)

Utover de tradisjonelle rekeproduktene finnes det også gode eksempler på nyskapende produkter innenfor norsk rekenæring.

Tabell 22 Utvalg og priser på rekeprodukter Coop Obs (Jekta kjøpesenter) i Tromsø

Produkt	Størrelse	Enhetspris	Kilopris
Coop x-tra reker i lake	400 g	34,60 kr	86,50 kr
Coop X-tra reker i lake	100 g	10,80 kr	108,00 kr
Coop reker i lake**	300 g	22,80 kr	134,12 kr
Lista store reker i lake	450 g	61,50 kr	136,7 kr
Maritim store reker i lake	200 g	29,90 kr	129,50 kr
Stella Polaris marinerte reker			
Lime & curry	200 g	29,30 kr	146,50 kr
Chilli & coriander	200 g	29,30 kr	146,50 kr
Hvitløk & urter	200 g	28,50 kr	142,50 kr
Findus Butterfly prawn*	250 g	28,90 kr	115,60 kr
Lista reker i MAP	100 g	18,50 kr	185,00 kr
Findus scampi i hvitløk, fritert	250 g	37,90 kr	126,33 kr
Ferske skallreker Coop	Løsvekt		79,00 kr
Ferske skallreker Dragøy*	Løsvekt		69,00 kr

* På tilbud. ** Royal Greenland.

Alle produktene i tabellen på forrige side er fra Coop Obs i Tromsø, med unntak av ferske skallreker fra Dragøy på Jekta kjøpesenter. I denne listen er alle rekeproduktene som finnes på Jekta registrert.

Bildene nedenfor viser hvilket utvalg som finnes på Coop Obs i Tromsø.

Bilde 9 Til venstre er lakereker under private label "Coop X-tra". Disse kostet 108,00 kr/kg. Til høyre er store lakereker levert av Maritim, pris 136,70 kr/kg (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)

Produktene fra bildet overfor og nedenfor illustrerer meget godt de ulike størrelsessorteringene på reker. Produktet til venstre består både av "bits and pieces" og hele småreker, mens produktet "Store reker" inneholdt større reker.

Bilde 10 Her illustreres den store forskjellen i størrelsen på reker mellom disse produktene (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)

På Coop Obs var det 5 lakerekeprodukter å velge mellom. I tillegg fant vi reker pakket i modifisert atmosfære, samt ulike bearbejdede reker.

Bilde 11 Findus sine "Butterfly prawns" innehold reker fra Indonesia. Produktet er priset til 115,60 kr/kg (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)

Bilde 12 Stella Polaris levere flere marinerte rekeprodukter. På Coop Obs var tre ulike produkter tilgjengelig, Chili & Koriander, Hvitløk og urter, og Lime & Curry. Produktene hadde en pris på mellom 142,50 og 146,50 kr/kg (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)

Bilde 13 Dette rekeproduktet fra Lista kostet 185,00 kr/kg og var det dyreste produktet vi fant. Produktet er pillede reker som er atmosfærepakket (Foto: Frank Gregersen, Fiskeriforskning)

Samtlige rekeprodusenter mente at produktutvikling og innovasjon er og blir viktig, ikke minst siden rekenæringen har havnet i en "commodity-felle". Dette ble også gitt som en forklaring på hvorfor rekenæringen ikke har vært flinke nok til å markedsføre produktene. Et commodity-produkt trenger ikke tilsvarende markedsføring. I forlengelse av denne diskusjonen ble det også fremhevet at produktutvikling kan gi bedre marginer for bedriften, siden konkurransen på disse "nye" produktene ennå ikke er til stede.

Produktutvikling nevnes som sagt av samtlige, og utvikling av nye produkter bør skje i samråd med markedet. Hva markedet vil ha blir et kjernesporsmål.

7 OPPSUMMERING

I dette avsnittet har vi samlet alle konklusjonene fra de ulike delene av rapporten.

7.1 Oppsummering - Ressurssituasjonen

- Selv om kvotene nå trolig er på topp i canadiske farvann er det et potensial for fortsatt økte landinger fordi kvoten ved Newfoundland til nå ikke har vært fullt utnyttet.
- Produksjonen av pillede reker i Canada kan komme til å øke fordi rekestørrelsen ser ut til å være på vei ned, og mer rekeråstoff kanaliseres mot rekeindustrien.
- Endring i flåtestruktur mot større fartøy i canadisk farvann vil kunne gi bedre kvalitet, mindre sesongfiskeri, økt pilleutbytte og bedre konkurransekraft for canadisk rekeindustri.
- Også i grønlandsk farvann ser kvotene ut til å ha nådd en foreløpig topp, selv om kvotene på Øst-Grønland øker noe inneværende år. Den reelle fangstøkningen har det siste året vært mindre enn økningen i kvotene tilsier fordi kvotene nå avregnes i forhold til antatt overvekt i fangstene ved landing.
- Island vil i enda større grad være avhengig av import av råstoff hvis det rekordstore produksjonsvolumet skal opprettholdes. Det vil kunne bety enda større konkurranse i råstoffmarkedet og også økt import av norsk rekeråstoff.
- Rekebestanden i Barentshavet og ved Spitsbergen er i dårligere forfatning og det er på kort sikt ikke utsikter til at fangstene vil øke. Omfattende stegninger av fiskefelt betyr også at flåten i perioder er utelukket fra deler av de områdene som de siste to årene har vært de viktigste fiskefeltene til norske fartøy.

7.2 Oppsummering – Flåteleddet

- Antall fartøy med konsesjon og antall aktive fartøy har falt kraftig de siste årene. Samtidig øker antall store trålere og fangstkapasiteten ble fordoblet fra 1990-2002.
- Store investeringer har ført til en kraftig økning i industriens kapitalkostnader. Økende bunkersforbruk og bunkerspriser har ført til at bunkerskostnadene nå er større enn lottutbetalingene.
- Høye bunkerspriser vil fortsette å bidra til meget sterkt press på lønnsomheten i rekeflåten i 2005.
- Svakere bestand i Barentshavet øker driftskostnadene per kilo og lavere rekepriser i 2005 vil bidra til ytterligere press på flåtens lønnsomhet.

7.3 Oppsummering – Industrisiden

- Norsk rekeindustri har hatt vesentlig høyere råstoffpriser enn industrien i Canada, Grønland og Island, jevnt over lavere ferdigvarepriser og dermed betydelig lavere bruttomarginer i produksjonen av pillede reker.
- Bruttomarginene per råstoffkilo til norsk rekeindustri er mer enn halvert siden 2001.
- Industrien, som i dag består av seks fabrikker, har hatt en kraftig produktivitetsøkning det siste tiåret. Selv om denne skulle fortsette vil det likevel monne lite i forhold til å

komme opp på konkurrentnasjonenes marginer, hvis ikke også systematiske forskjeller i råstoffpriser og ferdigvarepriser endres.

- Industrien har tidvis hatt store ”tap” som følge av en sterk norsk krone. Likevel har både canadiske dollar, islandske kroner og dels også danske kroner vært like mye eller mer volatilt mot britiske pund og Euro de siste syv årene.

7.4 Oppsummering - Rekemarkedene

- Konkurransen i våre kjernemarkeder har blitt tilspisset. Resultatet er fallende priser, og lav inntjening. I tillegg produserer vi mest pillede reker hvor konkurransesituasjonen er verst.
- Storbritannia, Sverige, og Finland er relativt konservative markeder i dag med hensyn til anvendelse av reker, med sterk konkurranse og prispress.
- Norsk rekenæring er i større grad nødt til å ekspandere til nye markeder, hvor konkurransen er mindre, og potensiale for vekst er størst.
- Cateringsektoren er segmenter som ikke er fullt utnyttet i en rekke markeder.
- Norges tollsats på reker til EU er konkurransevridende i forhold til våre konkurrentland, noe som forverrer situasjonen i EU-markedet.
- Norsk rekenæring har havnet i en ”commodity-felle” og produktene er lite differensierte. utfordringen blir derfor å produsere produkter som genererer høyere verdi.

7.5 Mulige veivalg for norsk rekenæring

For å kunne møte de konkurransemessige ulempene i markedet har rapporten pekt på tre sentrale forhold:

1. Videreutvikle eksisterende og kjente markeder. Her er mulighetene til å utvide markedene i eksempelvis Russland, Japan og USA i aller høyeste grad til stede.
2. Etablere markedskanaler til nye markeder/segmenter. Cateringsektoren i en del sentrale og nye markeder er i liten grad utnyttet.
3. Produktutvikling i eksisterende og nye markedet. I dag er hovedproduktet til norsk rekenæring fryste kokte pillede reker. Man produserer en standardvare som er utsatt for hard konkurranse og dertil høyt prispress. Det er mulig å utvide produktspekteret med nye pakningsformater, størrelsessortering og nye produktkonsepter.

8 REFERANSER

- Budsjettnemda for fiskerinæringen. Lønnsomhetsundersøkelser for fiskefartøy. 1998-2003. Fiskeridirektoratet, Bergen
- Cascorbi, A. (2004). Seafood Watch: Seafood Report. Wild-Caught Coldwater Shrimp. Final report, March 10.
- EFF (2005). Norsk sjømatnæring 2004. Presentasjon.
- EFF, Japan nytt nr 13, 10 årgang. Uke 52, 2003.
- European Central Bank. Valutastatistikk.
- Fish Food and Allied Workers (2003). Shrimp Report. Corner Brook, Newfoundland.
- Fiskeridirektoratet (2005). Diverse fangststatistikk.
- Department of Fisheries and Aquaculture Canada. Diverse fangst- og kvotestastikk.
- Globefish (2004). European price report. Issue 11/2004, 15 november 2004.
- Hagstofa Íslands. Fangststatistikk og statistikk over utenrikshandelen.
- ICES (2004). ICES Advice 2004. ACFM/ACE report. København, Danmark.
- ICES (2004). Report on the Pandalus Assessment Working Group. November 2004. København, Danmark.
- Josupeit, H. (2003). World coldwater shrimp markets. FAO, September 2003. Greenland Fishermen and Hunters Association workshop on Pandalus borealis markets.
- Josupeit, H. (2004). An overview on the world shrimp market. Globfish. World shrimp markets 2004, 26-27 oktober 2004, Madrid Spania.
- Josupeit, H. (2004). Potential for Pandalus shrimp in Southern Europe. Coldwater prawn forum, November 2004.
- Larsen, T. (2004). Eksportørstruktur for rekenæringen. Presentasjon Rekekonferansen 2004.
- Lien, K. (2004). Markedsrapport norsk konsum av sjømat, oktober 2004. Eksportutvalget for fisk.
- Lien, K. (2005). Norske sjømatvaner og –holdninger. Mai 2005 Markedsrapport fra EFF.
- Martinussen T.E. og T.Å. Nilsen (2005). Det tyske markedet for reker.
- Norges Bank. Valutastatistikk.
- Norges Råfisklag (2005). Diverse omsetningsstatistikk.
- Opec. Monthly Oil Market Report. 2000-2005. Wien, Østerrike.
- Pasquine, M. (2005). U.S. coldwater shrimp market overview. Eksportutvalget for fisk, April 2005.
- Sackton, J. (2004) Seasonality and markets in the pandalus shrimp fishery. Presentasjon. Shrimp Vessel Conference, Mars 2004, Gander, Newfoundland.
- Standal, D. (2003). Fishing the last frontier – controversies in the regulations of shrimp trawling in the high Arctic. Marine Policy 27 (375-388). Elsevier Science Ltd.
- Statsministeriet Danmark (2004) Den økonomiske utvikling i Grønland 2004. Det rådgivende utvalg vedrørende grønlands økonomi. København, Danmark.
- Sullivan, G. (2005). Current trends in European shrimp markets. FENACAM 2005, Natal, Brazil.
- Tollvik, J. (2003). Reker. Presentasjon Rekekonferansen 16 okt 2003.

VEDLEGG

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Frysede reker med skall (03061310)	Storbritannia	Norge	tonn	0	11			17	21	
			NOK/kilo	68.66	27.53			18.53	18.41	
		Canada	tonn	290	165	52	52	16	49	
			NOK/kilo	25.82	21.35	22.33	15.18	16.75	14.28	
		Danmark	tonn	2 146	1 484	1 810	3 357	2 637	2 017	
			NOK/kilo	30.47	31.48	33.64	30.03	25.57	23.30	
		Færøyene	tonn	501						
			NOK/kilo	49.28						
	Grønland	tonn				2 068				
		NOK/kilo				5.08				
	Island	tonn	287	109	75	185	24	256		
		NOK/kilo	27.06	37.30	29.38	19.06	49.54	16.95		
	Estland, Latvia og Litauen	tonn	196	24	63	37	49			
		NOK/kilo	11.23	21.11	26.29	20.29	15.58			
	Sum Storbritannia			tonn	3 419	1 792	2 000	5 699	2 743	2 343
				NOK/kilo	31.45	30.74	32.96	20.42	25.51	22.38
	Frankrike	Norge	tonn		27					
			NOK/kilo		27.96					
		Canada	tonn	128	11	16	48	30	6	
			NOK/kilo	16.10	14.46	12.98	9.03	11.74	11.48	
		Danmark	tonn	3 060	3 828	3 903	3 362	2 036	2 943	
			NOK/kilo	24.51	22.13	28.84	21.48	24.46	16.78	
		Færøyene	tonn	131	154					
			NOK/kilo	18.70	19.17					
	Island	tonn	2 310	830	1 272	470	298			
		NOK/kilo	23.18	21.64	20.42	16.88	16.96			
	Estland, Latvia og Litauen	tonn	47			99	87			
		NOK/kilo	20.92			16.56	17.62			
	Russland	tonn			138					
		NOK/kilo			19.38					
	Sum Frankrike			tonn	5 676	4 850	5 329	3 978	2 450	2 949
				NOK/kilo	23.62	21.97	26.54	20.67	23.16	16.77
	Belgia	Canada	tonn	22						
NOK/kilo			16.74							
Danmark		tonn	107	80	54	98	98	100		
		NOK/kilo	25.25	25.53	23.18	19.32	18.85	17.69		
Island	tonn					1	44			
	NOK/kilo					40.22	13.89			
Sum Belgia			tonn	129	80	54	98	99	143	
			NOK/kilo	23.80	25.53	23.18	19.32	19.05	16.53	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Fryste reker med skall (03061310)	Tyskland	Norge	tonn	29	12	15			2	
			NOK/kilo	29.67	42.49	52.86			13.38	
		Canada	tonn			1		4		
			NOK/kilo			15.20		16.56		
		Danmark	tonn	417	462	620	635	711	778	
			NOK/kilo	49.38	50.66	42.67	34.94	33.32	27.24	
		Færøyene	tonn	1						
	NOK/kilo		55.70							
	Island	tonn	49	15	20	24	1	17		
		NOK/kilo	58.51	58.58	70.13	49.28	34.99	12.57		
	Estland, Latvia og Litauen	tonn	70				69	101		
		NOK/kilo	19.96				12.82	17.69		
	Russland	tonn			28					
		NOK/kilo			2.30					
	Sum Tyskland			tonn	567	489	684	658	785	898
				NOK/kilo	45.53	50.70	42.02	35.46	31.42	25.86
	Danmark	Norge	tonn	1 079	1 460	1 643	2 029	2 412	1 407	
			NOK/kilo	28.89	27.39	24.24	23.79	27.76	34.53	
		Canada	tonn	12 833	12 491	15 281	10 475	14 674	15 642	
			NOK/kilo	17.85	17.25	15.76	13.04	13.10	11.92	
		Færøyene	tonn	5 792	5 592	10 380	5 788	6 461	2 525	
			NOK/kilo	23.25	21.61	18.95	19.34	18.10	26.04	
		Grønland	tonn	23 559	28 057	32 605	52 930	55 787	57 360	
			NOK/kilo	19.41	18.82	16.88	14.29	14.06	11.12	
	Island	tonn	1 524	1 021	707	467	676	794		
		NOK/kilo	23.84	25.80	24.52	18.88	23.12	34.65		
	Estland, Latvia og Litauen	tonn	1 785	1 333	575	981	529	469		
		NOK/kilo	21.96	18.05	17.52	15.73	15.76	15.26		
	Russland	tonn	1 105	1 177	1 656	293	7			
		NOK/kilo	12.03	11.26	9.48	10.68	5.92			
	Sum Danmark			tonn	47 676	51 131	62 847	72 963	80 546	78 198
				NOK/kilo	19.74	18.93	17.04	14.81	14.70	12.45
	Spania	Norge	tonn	0	6	7		4	3	
NOK/kilo			65.03	91.06	82.41		57.47	31.98		
Canada		tonn					2			
		NOK/kilo					41.30			
Danmark		tonn	306	412	390	331	422	508		
		NOK/kilo	45.56	48.32	50.21	43.73	52.99	47.25		
Island	tonn		14	29		238	41			
	NOK/kilo		57.99	53.36		37.72	39.94			
Estland, Latvia og Litauen	tonn				13	51	23			
	NOK/kilo				17.21	15.36	14.22			
Sum Spania			tonn	306	432	425	344	717	575	
			NOK/kilo	45.57	49.20	50.92	42.73	45.25	45.34	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Frysede reker med skall (03061310)	Sverige	Norge	tonn	28	38	70	63	55	17	
			NOK/kilo	36.53	36.01	23.43	20.68	26.64	26.10	
		Canada	tonn	10		6	11	2		
			NOK/kilo	22.52		30.76	24.10	51.41		
		Danmark	tonn	8 177	8 038	8 259	7 076	7 899	8 328	
			NOK/kilo	30.17	31.12	28.84	25.50	25.16	22.52	
		Grønland	tonn			0				
	NOK/kilo				160.02					
	Island	tonn	36	19	13	14	13	29		
		NOK/kilo	36.74	34.73	27.38	18.58	25.94	29.31		
	Estland, Latvia og Litauen	tonn				2		1		
		NOK/kilo				18.80		38.76		
	Russland	tonn			47					
		NOK/kilo			8.46					
	Sum Sverige			tonn	8 251	8 094	8 395	7 166	7 969	8 375
				NOK/kilo	30.21	31.15	28.68	25.44	25.18	22.55
	Italia	Norge	tonn						0	
			NOK/kilo						146.92	
		Canada	tonn			4				
			NOK/kilo			136.80				
Danmark		tonn	1 005	1 290	1 164	981	1 098	1 651		
	NOK/kilo	26.38	27.45	25.56	25.62	29.95	42.17			
Island	tonn				21					
	NOK/kilo				47.63					
Sum Italia			tonn	1 005	1 290	1 168	1 002	1 098	1 651	
			NOK/kilo	26.38	27.45	25.94	26.08	29.95	42.18	
Ferske reker med skall (03062310)	Storbritannia	Norge	tonn						10	
			NOK/kilo						5.97	
		Danmark	tonn	258	143	393	891	918	1 155	
			NOK/kilo	40.25	52.42	48.80	44.55	40.21	38.83	
	Island	tonn	14	11	3					
		NOK/kilo	25.52	45.17	52.34					
	Sum Storbritannia			tonn	272	154	396	891	918	1 165
				NOK/kilo	39.47	51.88	48.83	44.55	40.21	38.56
	Frankrike	Danmark	tonn	30	27	19	23	98	58	
			NOK/kilo	68.41	73.95	92.12	95.83	51.64	51.97	
	Sum Frankrike			tonn	30	27	19	23	98	58
				NOK/kilo	68.41	73.95	92.12	95.83	51.64	51.97
	Belgia	Danmark	tonn	2	3	0	2	0		
			NOK/kilo	29.03	97.20	45.24	91.56	27.39		
		Island	tonn		0				0	
	NOK/kilo			89.44				46.18		
Sum Belgia			tonn	2	4	0	2	0	0	
			NOK/kilo	29.03	96.36	45.24	91.56	27.39	46.18	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ferske reker med skall (03062310)	Tyskland	Danmark	tonn	53	38	287	50	165	270
			NOK/kilo	81.41	72.90	73.47	65.86	65.84	70.69
		Grønland	tonn			0			
			NOK/kilo			406.14			
	Sum Tyskland		tonn	53	38	287	50	165	270
			NOK/kilo	81.41	72.90	73.93	65.86	65.84	70.69
	Danmark	Norge	tonn	33	36		129	147	13
			NOK/kilo	15.78	18.66		11.04	12.39	8.46
		Grønland	tonn			1	542	246	
			NOK/kilo			26.43	16.41	13.05	
	Sum Danmark		tonn	33	36	1	671	392	13
			NOK/kilo	15.78	18.66	26.43	15.37	12.80	8.46
	Spania	Norge	tonn					1	
			NOK/kilo					181.80	
		Danmark	tonn	3	5	9	12	9	6
			NOK/kilo	94.77	66.89	62.45	75.44	94.63	43.31
	Sum Spania		tonn	3	5	9	12	10	6
			NOK/kilo	94.77	66.89	62.45	75.44	101.82	43.31
	Sverige	Norge	tonn	1 883	1 885	1 570	1 769	2 236	2 697
			NOK/kilo	37.38	37.94	41.88	35.67	32.91	31.16
Danmark		tonn	841	468	220	244	389	646	
		NOK/kilo	41.51	38.42	41.36	41.67	32.03	30.71	
	Island	tonn			20	2			
		NOK/kilo			4.42	46.82			
Sum Sverige		tonn	2 724	2 353	1 811	2 014	2 625	3 343	
		NOK/kilo	38.66	38.04	41.40	36.40	32.78	31.07	
Italia	Norge	tonn	1	0					
		NOK/kilo	145.93	155.30					
	Danmark	tonn	626	618	855	742	713	291	
		NOK/kilo	78.78	85.73	70.81	70.86	72.13	62.35	
Sum Italia		tonn	627	618	855	742	713	291	
		NOK/kilo	78.86	85.76	70.81	70.86	72.13	62.35	
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Storbritannia	Norge	tonn	129	177	118	430		
			NOK/kilo	47.99	43.74	41.17	42.41		
		Canada	tonn	56	79	64	27	309	59
			NOK/kilo	60.64	54.23	54.46	32.74	38.43	41.66
		Danmark	tonn	1 554	505	178	2 618	3 649	4 399
		NOK/kilo	63.53	59.23	81.26	49.14	44.79	43.72	
	Færøyene	tonn	942	69		3		1	
	NOK/kilo	77.02	49.17		121.41		53.42		
	Island	tonn	5 565	4 684	7 399	6 440	8 384	7 730	
		NOK/kilo	55.62	54.80	51.11	44.56	39.70	43.39	
Sum Storbritannia		tonn	8 246	5 514	7 760	9 519	12 342	12 189	
		NOK/kilo	59.47	54.77	51.68	45.71	41.17	43.50	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Frankrike	Norge	tonn	5					
			NOK/kilo	67.38					
	Danmark	tonn	1 364	1 350	1 099	506	1 007	1 039	
		NOK/kilo	44.53	40.52	44.66	83.05	58.76	66.36	
	Sum Frankrike		tonn	1 369	1 350	1 099	506	1 007	1 039
			NOK/kilo	44.62	40.52	44.66	83.05	58.76	66.36
	Belgia	Norge	tonn	0		0	0		
			NOK/kilo						
	Danmark	tonn	20	4	24	39	22	33	
		NOK/kilo	44.75	67.12	78.77	43.91	43.53	45.48	
	Sum Belgia		tonn	20	4	24	39	22	33
			NOK/kilo	45.08	67.12	79.05	44.15	43.53	45.48
	Tyskland	Norge	tonn	63	0	2	1	15	
			NOK/kilo	56.32	88.94	104.31	104.56	41.88	
		Danmark	tonn	1 362	671	495	398	382	536
			NOK/kilo	76.24	67.53	62.81	50.22	55.09	61.94
	Færøyene	tonn	21	34	8				
		NOK/kilo	57.54	56.35	74.03				
	Island	tonn	161	182	161	40	6	28	
		NOK/kilo	54.47	55.92	51.33	54.13	54.54	62.34	
	Sum Tyskland		tonn	1 608	887	666	438	403	564
			NOK/kilo	73.03	64.72	60.29	50.64	54.57	61.96
	Danmark	Norge	tonn	22	2	8	663	863	1 092
			NOK/kilo	51.60	74.02	66.03	36.85	40.09	39.43
		Canada	tonn	1		0	470	791	1 363
			NOK/kilo	47.77			41.24	41.73	41.36
		Færøyene	tonn	81	52	52	120	120	102
			NOK/kilo	58.67	99.65	115.19	114.23	119.73	122.31
	Grønland	tonn	431			6 962	5 990	8 051	
		NOK/kilo	42.03			40.83	39.08	41.79	
Island	tonn	118	150	53	474	1 104	946		
	NOK/kilo	49.09	45.14	46.48	45.51	45.03	39.86		
Sum Danmark		tonn	653	204	113	8 688	8 868	11 553	
		NOK/kilo	45.70	59.24	79.56	41.82	41.25	42.06	
Spania	Norge	tonn	19	2	26	14	22	25	
		NOK/kilo	61.49	101.58	69.49	60.55	47.50	47.05	
	Danmark	tonn	49	42	40	43	25	25	
		NOK/kilo	71.06	72.32	91.30	68.73	79.88	87.56	
Grønland	tonn						2		
	NOK/kilo						33.41		
Island	tonn			8			33		
	NOK/kilo			57.61			43.93		
Sum Spania		tonn	68	44	74	57	46	85	
		NOK/kilo	68.33	73.45	79.96	66.68	64.80	57.39	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Pillede reker i hermetisk lukket pakning (16052010)	Sverige	Norge	tonn	15	26	10	1	19	698	
			NOK/kilo	103.92	57.24	44.95	43.29	42.75	43.81	
		Canada	tonn	3			4			
			NOK/kilo	67.75			51.47			
	Danmark	tonn	125	88	389	247	576	372		
		NOK/kilo	55.06	56.74	38.38	32.66	30.44	36.02		
	Island	tonn	0		11	3				
		NOK/kilo			34.24	34.85				
	Sum Sverige			tonn	142	114	411	255	595	1 071
				NOK/kilo	60.42	56.85	38.43	33.06	30.84	41.10
	Italia	Danmark	tonn	1 678	1 560	1 617	1 522	1 544	1 780	
			NOK/kilo	78.37	80.70	72.91	75.22	75.40	68.57	
		Færøyene	tonn	2						
			NOK/kilo	72.69						
Sum Italia			tonn	1 680	1 560	1 617	1 522	1 544	1 780	
			NOK/kilo	78.36	80.70	72.91	75.22	75.40	68.57	
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Storbritannia	Norge	tonn	4	211	549	187	123	177	
			NOK/kilo	75.60	43.73	38.57	38.55	38.93	39.09	
		Canada	tonn	26		61		92	79	
			NOK/kilo	39.94		45.75		36.83	50.05	
		Danmark	tonn	29	717	829	168	164	232	
	NOK/kilo		108.90	63.53	49.00	47.39	48.62	50.86		
	Færøyene	tonn						1		
		NOK/kilo						61.30		
	Island	tonn		5	1	1				
		NOK/kilo		116.55	63.39	85.93				
	Sum Storbritannia			tonn	58	932	1 441	355	380	489
				NOK/kilo	76.28	59.32	44.89	42.80	42.61	46.48
	Frankrike	Norge	tonn		5					
			NOK/kilo		58.12					
Danmark		tonn	234	76	55	1 044	1 473	1 218		
		NOK/kilo	51.64	93.80	209.62	21.45	20.22	29.86		
Island	tonn	47	32	24						
	NOK/kilo	44.42	45.53	37.82						
Sum Frankrike			tonn	281	114	79	1 044	1 473	1 218	
			NOK/kilo	50.43	78.38	157.69	21.45	20.22	29.86	
Belgia	Norge	tonn					1			
		NOK/kilo					94.30			
	Danmark	tonn	82	27	56	5	2	1		
		NOK/kilo	31.55	26.98	32.12	58.28	74.24	73.98		
Sum Belgia			tonn	82	27	56	5	3	1	
			NOK/kilo	31.55	26.98	32.12	58.28	81.36	73.98	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Pillede reker i pakninger under 2 kg (16052091)	Tyskland	Norge	tonn	223	107	193	29	36	5	
			NOK/kilo	61.58	70.75	58.69	52.34	54.19	76.94	
		Canada	tonn	1	0	7		2	19	
			NOK/kilo	59.70	126.21	39.21		33.31	40.66	
		Danmark	tonn	761	1 315	1 868	1 136	764	409	
			NOK/kilo	77.66	75.50	72.25	61.36	46.63	66.48	
		Grønland	tonn						4	
			NOK/kilo						34.84	
		Island	tonn	233	0	79	139	552	474	
			NOK/kilo	58.47	58.07	62.16	47.10	36.91	42.76	
	Sum Tyskland			tonn	1 217	1 423	2 147	1 303	1 354	911
				NOK/kilo	71.03	75.16	70.56	59.64	42.85	53.50
	Danmark	Norge	tonn	356	454	275	233	207	151	
			NOK/kilo	68.95	62.97	73.81	65.91	58.82	65.80	
		Canada	tonn	68				2	1	
			NOK/kilo	52.37				34.11	49.24	
		Færøyene	tonn	2						
			NOK/kilo	48.06						
		Grønland	tonn	0				0		
			NOK/kilo	43.25						
		Island	tonn	838	473	375	304	316	48	
			NOK/kilo	46.18	40.17	32.62	39.04	27.94	36.94	
	Sum Danmark			tonn	1 264	926	651	537	525	200
				NOK/kilo	52.93	51.34	50.04	50.72	40.14	58.83
	Spania	Norge	tonn			1	2	2		
			NOK/kilo			84.28	85.14	79.26		
		Danmark	tonn	22	22	25	27	27	26	
			NOK/kilo	78.18	75.18	77.31	69.20	72.97	75.43	
	Sum Spania			tonn	22	22	26	29	29	26
				NOK/kilo	78.18	75.18	77.68	70.18	73.34	75.43
	Sverige	Norge	tonn	996	891	1 446	2 166	1 513	1 210	
			NOK/kilo	58.01	56.88	51.63	43.62	45.72	45.16	
Canada		tonn	22	27	6	12	21	0		
		NOK/kilo	40.29	39.12	34.18	40.02	38.19	80.37		
Danmark		tonn	801	1 157	1 410	2 452	1 922	2 310		
		NOK/kilo	49.21	46.77	36.68	32.50	37.75	35.58		
Grønland		tonn	1					6		
		NOK/kilo	69.44					69.24		
Island		tonn	197	130	88	34	25	0		
		NOK/kilo	51.65	50.38	40.66	32.34	38.18			
Sum Sverige			tonn	2 017	2 205	2 950	4 664	3 481	3 526	
			NOK/kilo	53.70	50.98	44.13	37.68	41.22	38.92	
Italia	Danmark	tonn	897	1 022	1 070	896	941	850		
		NOK/kilo	76.13	76.98	76.70	71.55	72.28	72.69		
Sum Italia			tonn	897	1 022	1 070	896	941	850	
			NOK/kilo	76.13	76.98	76.70	71.55	72.28	72.69	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Storbritannia	Norge	tonn	8 184	9 163	7 804	5 897	4 681	5 257	
			NOK/kilo	50.54	49.03	42.87	38.60	35.98	37.63	
		Canada	tonn	4 015	3 165	2 059	2 933	3 031	5 029	
			NOK/kilo	47.59	55.27	50.22	38.55	38.33	40.28	
		Danmark	tonn	1 099	2 896	2 733	815	309	225	
			NOK/kilo	55.60	54.47	52.13	41.68	36.85	40.63	
	Færøyene	tonn	321	1 541	2 253	2 246	2 285	1 448		
		NOK/kilo	46.37	54.66	40.48	35.83	34.68	37.32		
	Grønland	tonn	16	34		46	2	643		
		NOK/kilo	63.03	72.23		26.55	31.18	31.45		
	Island	tonn	7 982	9 556	10 022	12 343	13 078	9 756		
		NOK/kilo	57.37	54.36	48.12	41.59	39.27	43.88		
	Sum Storbritannia			tonn	21 616	26 355	24 871	24 280	23 386	22 356
				NOK/kilo	52.72	52.67	46.40	39.94	38.01	40.79
	Frankrike	Danmark	tonn	340	356	286	662	471	435	
			NOK/kilo	38.10	45.16	41.06	30.85	37.65	40.62	
		Island	tonn	443	290	266	197	296	80	
			NOK/kilo	48.24	52.11	48.86	37.59	35.66	54.80	
	Sum Frankrike			tonn	782	645	552	860	766	515
				NOK/kilo	43.84	48.28	44.82	32.39	36.88	42.82
	Belgia	Danmark	tonn		2		0	2	1	
			NOK/kilo		21.84			56.88	66.24	
	Sum Belgia			tonn		2		0	2	1
				NOK/kilo		21.84			56.88	66.24
	Tyskland	Norge	tonn	265	212	93	56	20	0	
			NOK/kilo	50.56	50.51	57.36	37.78	37.52	354.83	
		Canada	tonn	11	188	254	130	1 201	1 171	
			NOK/kilo	56.09	49.86	45.24	39.27	34.84	54.71	
		Danmark	tonn	481	651	370	362	694	553	
			NOK/kilo	60.57	60.03	59.03	50.39	42.90	45.20	
		Færøyene	tonn	4	0					
			NOK/kilo	57.82						
		Grønland	tonn						7	
NOK/kilo								37.89		
Island	tonn	576	540	445	531	277	426			
	NOK/kilo	52.28	53.23	51.46	42.27	39.37	38.37			
Sum Tyskland			tonn	1 338	1 590	1 161	1 079	2 192	2 158	
			NOK/kilo	54.97	55.25	52.98	44.40	37.99	49.02	

Produkt	Importør	Leverandør		1999	2000	2001	2002	2003	2004	
Pillede reker i pakninger over 2 kg (16052099)	Danmark	Norge	tonn	1 289	1 759	1 168	417	494	486	
			NOK/kilo	51.01	50.32	49.64	40.99	37.65	39.65	
		Canada	tonn	3 448	4 409	4 400	4 278	5 592	7 707	
			NOK/kilo	50.97	53.39	46.81	40.63	36.20	37.46	
		Færøyene	tonn	376	565	712	661	595	597	
			NOK/kilo	47.75	49.47	42.01	38.54	37.84	40.62	
		Grønland	tonn	11 539	13 484	12 326	6 661	7 110	8 223	
			NOK/kilo	45.56	47.00	42.89	39.11	37.17	36.24	
		Island	tonn	3 666	3 644	3 735	3 074	2 737	2 374	
			NOK/kilo	50.43	47.18	36.78	31.43	32.17	35.18	
	Sum Danmark			tonn	20 318	23 861	22 341	15 090	16 528	19 385
				NOK/kilo	47.75	48.51	42.97	38.00	36.05	36.81
	Spania	Norge	tonn						2	
			NOK/kilo						62.31	
		Danmark	tonn	189	168	150	147	147	226	
			NOK/kilo	50.66	53.13	53.37	52.17	53.27	47.18	
	Sum Spania			tonn	189	168	150	147	149	226
				NOK/kilo	50.66	53.13	53.37	52.17	53.40	47.18
	Sverige	Norge	tonn	4 693	5 213	5 104	4 869	4 512	3 391	
			NOK/kilo	54.24	53.17	46.33	39.56	39.30	39.35	
		Canada	tonn	722	828	668	1 088	1 066	1 012	
			NOK/kilo	56.53	56.29	49.96	46.00	42.21	41.36	
		Danmark	tonn	903	1 035	1 109	902	1 125	1 351	
			NOK/kilo	48.86	45.89	44.48	41.93	43.69	38.74	
		Færøyene	tonn		16	18			5	
			NOK/kilo		48.81	38.07			33.96	
		Grønland	tonn						23	
			NOK/kilo						48.66	
	Island	tonn	33	16	1					
		NOK/kilo	44.20	48.72	66.27					
Sum Sverige			tonn	6 351	7 108	6 900	6 859	6 702	5 781	
			NOK/kilo	53.69	52.45	46.36	40.89	40.50	39.59	
Italia	Danmark	tonn	363	300	355	330	575	592		
		NOK/kilo	72.67	80.42	69.68	57.10	51.23	48.75		
	Island	tonn	18	6			15			
		NOK/kilo	72.67	52.68			43.42			
Sum Italia			tonn	381	306	355	330	590	592	
			NOK/kilo	72.67	79.86	69.68	57.10	51.03	48.75	

Fiskeriforskning

Hovedkontor Tromsø:

Muninbakken 9-13

Postboks 6122

N-9291 Tromsø

Telefon: 77 62 90 00

Telefaks: 77 62 91 00

E-post: post@fiskeriforskning.no

Avdelingskontor Bergen:

Kjerreidviken 16

N-5141 Fyllingsdalen

Telefon: 55 50 12 00

Telefaks: 55 50 12 99

E-post: office@fiskeriforskning.no

Internett: www.fiskeriforskning.no

ISBN-13 978 82-7251-568-2

ISBN-10 82-7251-568-7

ISSN 0806-6221